

Terugblik op het referendum in Catalonië

Getuigenis van een politiek conflict in Europa

GERBER VAN DER GRAAF

Voorwoord

Sinds 1996 woon ik in Catalonië. Eerst in Barcelona, later in het centrale gedeelte van dit mooie, veelzijdige land met haar dorpen, steden, stranden en bergen. Ik ken de Catalaanse realiteit daardoor van heel dichtbij. Tot rond 2010 heb ik me nooit erg verdiept in de Spaanse en regionale politiek. Maar toen de eerste demonstratie in 2012 plaatsvond en ruim een miljoen mensen riepen om een onafhankelijke staat sprong er een vonk over. Een onafhankelijke staat, een nieuw land binnen Europa! Ongelooflijk, revolutionair! Ik begon kranten te lezen om te begrijpen wat er aan de hand was. Dit is trouwens een bijzonder goede cursus voor me geweest in de Catalaanse taal. Wat me nog meer verbaasde was, en is iedere dag nog steeds, de onwil, de autoritaire houding en de grote minachting van de Spaanse overheden voor de Catalaanse bevolking. Nooit had ik geloofd dat dit mogelijk kon zijn in het Europa en de Europese Unie van de éérentwintigste eeuw en onder toezicht van dezelfde bestuurders die ook ons land regeren. Maar het is de harde realiteit waar niemand onder uit kan: mensen worden hier in onze Westerse Europese samenleving gerechtelijk vervolgd vanwege hun politieke idealen en moeten daarom uitwijken naar het buitenland om niet in de gevangenis opgesloten te worden. De gele strik die op de voorpagina prijkt is het symbool van protest hier tegen.

Tijdens de aankondiging van het referendum over de Catalaanse onafhankelijkheid besloot ik een web blog bij te houden over deze, naar Nederlandse begrippen onvoorstelbare, gebeurtenissen. Dit boekje is een selectie van artikelen uit dit blog waar teruggekeken wordt wat er een jaar geleden plaats vond. Het gaat over een zeer intensieve, spannende en emotionele periode, zowel op persoonlijk als op politiek vlak en zowel voor de gewone man in de straat als voor de politici van dit land. De onafhankelijkheidsbeweging komt duidelijk vanuit de bevolking. De mensen voelen zich daarom zeer nauw bij dit politieke proces betrokken.

Ik pretendeer niet onpartijdig te zijn. Hoe kan het ook anders als je er

woont en leeft en het autoritaire gedrag van Spanje dagelijks van dichtbij meemaakt en ondergaat? Ik ben voorstander van de Catalaanse onafhankelijkheid en actief lid bij het Assemblea Nacional Catalana (ANC) en het Omnium Cultural. Wél probeer ik op een evenwichtige manier de situaties te beschrijven en altijd aan de hand van geverifieerde feiten.

Ik hoop een beetje het idee op de Nederlandse lezer over te brengen dat Catalonië op een vreedzame, democratische manier en in overleg haar onafhankelijke status wil bereiken. Dit is in ieder zijn belang, zowel voor Spanje als voor de rest van Europa waar we onderling op sociaal en economisch gebied zo nauw met elkaar zijn verbonden.

Tot slot wens ik wens je ook veel leesplezier toe.

Gerber van der Graaf
Solsona,

Inhoudsopgave

Voorwoord	iii
1 Aanleiding tot het referendum	1
1.1 Motivatie	1
1.2 Uitspraak van het Constitutioneel Hof en de reactie vanuit het volk	3
1.3 Reactie vanuit de politiek	5
2 Het begin van het Catalaanse conflict	7
2.1 Het Parlementaire debat	8
2.2 Verbod door het Constitutioneel Hof	8
2.3 Gerechtelijk vervolgd	8
2.4 Ondanks het legale debat gevangen	9
2.5 Democratie: een bedreiging voor Spanje	10
3 De staatsgreep van 20 September	11
3.1 Inleiding	11
3.2 Huiszoeken bij Catalaanse ministeries	11
3.3 Poging tot een inval bij La CUP	13
3.4 Arrestaties	14
3.5 Extra politie	14
3.6 De geleerde les	14
4 De staatsgreep van 20 September: een persoonlijk relaas	15
4.1 Eerdere pogingen van een inval	15
4.2 Huiszoeken en de staatsgreep	15
4.3 Aankomst in Barcelona	16
4.4 Tussen de mensenmenigte	17
4.5 Lunch!	17
4.6 Het oude vrouwtje op het bankje	18
4.7 Bezoek uit ons dorp	19

4.8	Afsluiting en terug naar huis	19
4.9	Relaas van de burgerleiders	19
5	Het referendum en gerechtelijke vervolgingen	21
5.1	Het referendum	22
5.2	Vervolgt	22
6	Het referendum, een persoonlijk relaas	25
6.1	Opstaan!	26
6.2	Bij het stemlokaal	26
6.3	Voordat de deuren opengaan	27
6.4	De rol van de brandweer	28
6.5	Het democratische feest kan beginnen	29
6.6	Vertraging	29
6.7	Bezoek van de vertegenwoordigers van de Spaanse democratie	30
6.8	Bezoek van de internationale waarnemers	30
6.9	Een telefoontje	30
6.10	Voortijdige sluiting van het stemlokaal	31
6.11	De uitslag	32
6.12	Nabeschouwing	32
7	De volledige staatsgreep	35
7.1	De toespraak van koning Felipe VI	35
7.2	Opschorting van de Catalaanse autonomie	35
8	Onvrije verkiezingen in Catalonië	37
8.1	Rajoy en de unionisten verliezen	37
8.2	Justitie schendt burgerrechten	38
9	De tegenaanval	41
10	Spanje bracht Catalaanse banken tot aan de rand van de afgrond	43
10.1	Inleiding	43
10.2	Banken vertrekken	43
10.3	Particuliere sector volgt	44
10.4	Samenvattend	45
10.5	Nawoord	45
11	Volharding	47

12 Een jaar van Spaanse schande en onrechtvaardigheid	49
12.1 Inleiding	49
12.2 De politieke gevangenen	50
12.3 Personen in ballingschap	52
12.4 Andere vervolgd	53
12.5 Opmerking tot slot	54
13 Een bezoek aan de gevangenis Lledoners	55
13.1 Eerbetoen aan de slachtoffers en dienstverleners bij de terro- ristische aanslag	55
13.2 Achter de gevangenis	55
14 Wat nu?	59
14.1 Inleiding	59
14.2 Regeringsplannen	59
14.3 Belangrijke momenten	60
14.4 Geweld op straat	60
14.5 Internationaal	61
14.6 De Spaans nationaal politieke situatie	61
14.7 Catalaanse politieke situatie	62
14.8 Catalaans politiek initiatief	63
15 referenties	65

Hoofdstuk 1

Aanleiding tot het referendum

Figuur 1.1: *

Direct na de aankondiging van het referendum hingen veel mensen spandoeken aan hun balkonhek met „Sí” („Ja”)

1.1 Motivatie

Catalonië is een autonoom gebied in Spanje met als hoofdstad Barcelona, doorgaans het meest bekend vanwege haar voetbalclub en het toeristische centrum met de haven, de Ramblas, barri Gothic, el Raval, Plaça Catalunya, Passeig de Gràcia et cetera. Sinds 2010 groeide de vraag naar een onafhankelijke Republiek zeer sterk. De vraag kan natuurlijk gesteld worden waarom een Nederlander zich zou moeten interesseren voor het streven naar de onafhankelijkheid van een autonoom gebied van een andere staat in Europa? Natuurlijk is het altijd leuk en interessant om te weten wat er om je heen gebeurt. Vooral als het zó dichtbij ligt, dat velen er een korte vakantie of zelfs alleen maar een weekend doorbrengen. Daarnaast zijn we in de wereld van vandaag onderling zeer hecht met elkaar verbonden, zowel sociaal

als op economisch niveau. Deze ontwikkelingen raken dus direct onze eigen belangen.

Binnen de Europese Unie (EU) hebben alle burgers dezelfde rechten, zoals beschreven in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De EU en haar lidstaten staan garant dat iedereen ook daadwerkelijk door deze rechten wordt beschermd. Wordt een bepaald deel van de Europese bevolking de burgerrechten ontzegd, om maar niet te spreken van fundamentele mensenrechten, dan zou iedere Europese burger en de verantwoordelijke instanties zich daar zorgen om moeten maken. Zou dit niet het geval zijn en zouden deze rechtenschendingen worden toelaten, dan is de mogelijkheid reëel dat de rest van de Europese burgers evenzo deze rechten vroeg of laat worden ontnomen. Om maar even heel concreet te zijn: waarom zou de Unie, of ieder willekeurig land daarvan, zich druk maken omdat een Nederlander of Belg al een jaar lang gevangen zit in afwachting van zijn proces waar hij dertig jaar kan krijgen voor iets wat hij niet gedaan heeft? Want dat doet de Unie momenteel ook niet voor twee Catalanen. Maar daarover later meer.

Na de Brexit is Spanje de vierde economische kracht binnen de EU. Met een overheidsschuld van zo'n 1000 miljard Euro, betreft dit officieel 97% van haar Bruto Nationaal Product (BNP). (Externe schattingen lopen zelfs op tot een 130% van het BNP.) Van deze staatsschuld heeft de Europese Centrale Bank ongeveer de helft op zich genomen. Catalonië draagt voor 20% bij aan het Spaanse BNP en voor 25% aan haar export. Indien dit autonome gebied zonder overleg van Spanje zou scheiden en daardoor niet haar deel van de overheidsschuld, naast alle andere activa en passiva, op zich zal nemen, zou dit het onmiddellijke faillissement van Spanje betekenen. Een soepele overgang van Catalonië van autonome regio binnen Spanje naar een onafhankelijke staat is daarom in alle opzichten van fundamenteel belang voor Spanje, Catalonië en voor Europa. Catalonië heeft zich altijd ingespannen om in overleg met Spanje een referendum over zelfbeschikking te kunnen houden. Maar zolang Spanje hier niet over wil onderhandelen en de Europese Unie en haar lidstaten Spanje daar niet toe willen bewegen, zal Catalonië op een gegeven moment genoodzaakt zijn om politieke en economische druk op Spanje en de EU uit te voeren om hen tot overleg te dwingen of desnoods de stap naar onafhankelijkheid zonder overleg te zetten, met alle gevolgen van dien.

1.2 Uitspraak van het Constitutioneel Hof en de reactie vanuit het volk

Om te begrijpen hoe het zover is gekomen dat Catalonië onafhankelijk wil worden en besloten heeft een referendum op 1 Oktober 2017 over zelfbeschikking te houden, wordt hieronder een korte beschrijving gegeven van de geschiedenis die daar aan vooraf ging.

Op 10 Juli 2010 vond een nagenoeg spontane demonstratie in Barcelona plaats. Tot ieders verbazing was er een overweldigende opkomst. Vanuit het gehele land, dat zeven-en-een-half miljoen inwoners telt, kwamen ruim een miljoen deelnemers. In plaats van een wandeltocht door de straten, culmineerde de protestdemonstratie in een bezetting van Paseig de Gràcia in het hartje van de stad; men kon zich niet voor-of achteruit bewegen. Denk je eens in: hoe vol zou het Malieveld in Den Haag of de grachten in Amsterdam zijn indien verhoudingsgewijs evenveel mensen zouden deelnemen in een protestmars?

De demonstratie was gericht tegen de uitspraak van het Spaanse Constitutionele Hof over het nieuwe Catalaanse Statuut. De Spaanse regering van Luís Zapatero had in 2004 beloofd dat Catalonië een nieuw Statuut voor meer autonomie zou krijgen. Nadat het concept van de tekst door het Catalaanse Parlement met 80% van de volksvertegenwoordigers was goedgekeurd (alleen de Partido Popular (PP) stemde tegen), werd het aan de Spaanse regering voorgelegd. De regering van Zapatero schaafde het concept dusdanig bij, dat enkele Catalaanse partijen het daarna niet meer ondersteunden. In een referendum werd dit bijgeschaafde Statuut in 2006 aan de Catalaanse bevolking voorgelegd en alsnog goedgekeurd. De PP partij in het Spaanse Congres van afgevaardigden, op dat moment de grootste oppositiepartij onder leiding Manuel Rajoy, legde het Statuut voor bij het Constitutioneel Hof. De leden van dit Hof worden beurtelings door de twee grootste politieke partijen in Spanje, de PP en de socialistische partij PSOE, gekozen. Nadat enkele van de magistraten op voorstel van de PP waren vervangen en die van de anderen werd geblokkeerd, had het tribunaal een conservatieve meerderheid die op voorhand van de PP was. (Later bleek dat een van de leden en later president van dit Hof en uitgesproken anti-Catalaans, Francisco Pérez de los Cobos, zelfs volwaardig lid van de PP was.) Dit sterk gepolitiseerde Constitutionele Hof verklaarde in 2010, vier jaren nadat de klacht was ingediend, dat belangrijke delen van het Statuut ongrondwettelijk waren. Het meest belangrijke daarvan was de tekst in het voorwoord van het Statuut, waarin verklaard wordt dat Catalonië een natie is met een eigen taal en cultuur. De Catalaanse taal kan daarom niet als hoofdvoertaal bij de overheid en in het

onderwijs gebruikt kon worden.

Door deze uitspraak werd de Catalaanse cultuur, haar taal en haar identiteit ongrondwettelijk verklaard. Ondanks dat dezelfde grondwet in artikel twee van haar voorwoord spreekt over „de herkenning en garanties van eigen bestuur van haar nationaliteiten”. De Catalanen voelden zich hierdoor buiten de Spaanse samenleving geplaatst. Voor velen betekende dit het einde van het sociale contract waar zij, of hun voorgangers, in 1978 voor hadden gestemd.

Op de Catalaanse nationale feestdag (de Diade) van 11 September 2012, werd een eerste, meer georganiseerde, protestdemonstratie gehouden door de inmiddels opgerichte burgerbeweging Assemblea Nacional Catalana (ANC). Het lemma van de demonstratie was: „Catalonië, een nieuwe staat in Europa”. Ook deze protestbijeenkomst had een overwelldigende opkomst. Daarna zouden er tot aan het referendum nog vijf volgen, waaronder in 2014 de 450 kilometer lange menselijke keten vanaf de grens met Frankrijk, nabij Perpignan, tot aan de zuidpunt grenzend aan Valencia. Aan iedere demonstratie namen ruim meer dan een miljoen mensen aan mee. Zij waren altijd vreedzaam, feestelijk en geciviliseerd van karakter. Vandaar dat het onafhankelijkstreven ook wel de „revolutie van de glimlach” werd genoemd. Soms liepen de zenuwen echter dusdanig hoog op, dat het huilen meer naderbij stond. Het bleek dat de politiek niet bepaald hard liep voor de nieuwe wens van de Catalanen. Zelfs de partij die ‘Republiek’ en ‘Catalaans’ in haar naam heeft staan, bleek niet vooraan te staan in het onafhankelijkheidsstreven zoals men had verwacht ¹.

Figuur 1.2: *

Sinds 2012 worden op de Diade protestbijeenkomsten gehouden voor de onafhankelijkheid Catalonië.

¹Natuurlijk ging er voor de uitspraak van het Constitutionele Hof veel aan vooraf. De wens voor een nieuw Statuut toonde al de onvrede van de Catalanen over hun inpassing in het Spanje van na de Franco dictatuur. De teleurstelling over de gang van zaken van het nieuwe Statuut deed de wens voor onafhankelijkheid reeds groeien. In 2009 organiseerden de Catalanen zelf een consult over hun onafhankelijkheid. Dit was een initiatief van een clubje mensen dat in Arenys de Munt begon en vormde het begin van de burgerbeweging Assemblea Nacional Catalana (ANC)

1.3 Reactie vanuit de politiek

Kort na de protestdemonstratie op 11 September 2012, vroeg de Catalaanse regering van Artur Mas aan de Spaanse president, dit was inmiddels Rajoy die de Spaanse verkiezingen van 2011 had gewonnen, om meer financiële zelfstandigheid. Rajoy weigerde hier zelfs over te onderhandelen, waarop Mas vervroegde verkiezingen uitschreef voor het organiseren van een referendum over een onafhankelijk Catalonië.

De publieke opinie voor een onafhankelijke staat steeg in die periode van rond de 15% naar ongeveer 50%. Vele malen en op verschillende manieren, formeel, informeel, schriftelijk, publiekelijk of in geheim overleg, vroeg men aan de Spaanse regering om een referendum te mogen houden. Zelfs stuurde het Catalaanse Parlement een delegatie naar het Spaanse Congres van afgevaardigden met een concreet voorstel. Maar het antwoord was altijd „Nee”, of er kwam zelfs helemaal geen antwoord op het voorstel. Uiteindelijk organiseerde president Mas een referendum zonder toestemming op 9 November 2014. Door ingrijpen van het Constitutioneel Hof mondde deze uit in een niet-bindend consult dat door de Catalaanse burgers zelf werd uitgevoerd ².

Als reactie op de blokkade door de Spaanse overheden voor een referendum schreef Mas vervroegde verkiezingen uit die als enig thema de Catalaanse onafhankelijkheid zou hebben. Verkiezingen waar het gaat over één onderwerp worden ook wel plebisciet genoemd. De verkiezing van het Catalaanse Parlement zou zo kunnen dienen als een referendum en valt op deze manier toch binnen de Spaanse wetgeving. Wél is het noodzakelijk dat alle partijen, vrijwillig of gedwongen uit electoraal winst oogmerk, daaraan mee doen. De politieke partij van Mas, CiU en Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) deden mee in één enkele verkiezingslijst Junts per Sí of JxSí (Samen voor Ja). Ook niet-politici en bekende Catalanen, zoals de zanger Lluís Llach en voetbaltrainer Pep Guardiola, werden in deze lijst opgenomen. Samen met de antikapitalistische beweging La CUP had het Parlement na deze verkiezingen voor het eerst in haar recente geschiedenis een meerderheid (uitgedrukt in zetels) die voor de Catalaanse onafhankelijkheid was. De partij CSQEP, een samenraapsel van linkse partijen, weigerde zich echter duidelijk vóór of te-

²Artur Mas en vier van zijn ministers werden voor het toelaten van dit populaire consult veroordeeld wegens wettelijke ongehoorzaamheid. Het was de opzet van Mas om altijd gehoorzaam te blijven aan de Spaanse wetgeving en justitie. Toch werd hij, tegen de bestaande jurisprudentie in met wat onder wettelijke ongehoorzaamheid wordt verstaan, veroordeeld tot een tijdelijke verbod van het bekleden van een openbare functie. Hij en zijn ministers werden door het Hooggerechtshof echter vrijgesproken van geldmisbruik. Een andere rechtbank, het Tribunal de Comptes (Rechtbank van Rekeningen), heeft hen daarvoor alsnog aangeklaagd en als borg de onroerendgoed bezittingen van Mas en zijn ministers in beslag genomen totdat de definitieve uitspraak valt.

gen de Catalaanse onafhankelijkheid uit te spreken. Het plebisciete karakter ging daarmee verloren en men haalde geen meerderheid in stemmen voor de Catalaanse onafhankelijkheid (48%), hetgeen betekende dat men alsnog een referendum moest organiseren om te meten hoe de Catalaanse bevolking over dit thema dacht. La CUP weigerde daarnaast Artur Mas als nieuwe president te erkennen. Het duurde vier zenuwslopende maanden voordat Mas (in het laatste uur voor het ultimatum om hervverkiezingen te voorkomen), een stap opzij deed en een nieuwe kandidaat als president naar voren schoof. Dit was de burgemeester van de stad Girona, Carles Puigdemont. De Catalaanse regering kon met deze meerderheid aan het werk om een referendum bij de Spaanse overheid af te dwingen.

Maar ook de regering van Puigdemont schoot niet veel op bij de regering van Rajoy om toestemming te krijgen voor het houden van een bindend referendum. De gedoogpartner en oppositiepartij La CUP bleef echter standvastig en keurde de jaarbegroting van de Generalitat van Catalonië (de Catalaanse regering) niet goed totdat Puigdemont beloofde dat hij een bindend referendum zou organiseren „O referèndum o referèndum” („Óf een referendum óf een referendum”). Waarmee hij bedoelde dat hij mét of zónder toestemming van de Spaanse regering een referendum zou organiseren. Tot het allerlaatste moment bleef Puigdemont open staan voor overleg om tot een overeenkomst te komen. Het mocht echter niet baten. De regering van Rajoy hield haar poot stijf en bleef een referendum weigeren. Het hoofdmotief was dat hij dit niet kon doen, omdat dit volgens de Spaanse grondwet niet is toegestaan want Catalonië is geen volk. Iedere Spanjaard zou dus in zo’n referendum moeten stemmen. Op voorstel van Puigdemont om dit dan zo te doen, weigerde Rajoy ook in te gaan want, zo zei hij, „No quiero” („Ik wil het niet”). En als er geen politieke wil is om tot een oplossing te komen, dan zijn alle mogelijkheden uitgeput. Maar de tijd liep door en het Catalaanse Parlement had een democratisch verkregen politiek mandaat. Uiteindelijk was Puigdemont, om geen kiezersbedrog te plegen, genoodzaakt zelf ³ een referendum te houden. De belevenissen hierover worden hier, een jaar na het gehouden referendum, beschreven.

³Vaak noemt men dit een ééNZijdig referendum. Ik vermijd dit woord in deze context want het was Spanje dat ééNZijdig besloot het Statuut na een democratisch proces omver te werpen, gedurende de jaren daarna overheidstaken bij de Generalitat weghaalde, niet haar (financiële) verplichtingen nakwam en weigerde te onderhandelen over een referendum.

Hoofdstuk 2

Het begin van het Catalaanse conflict

Figuur 2.1: *

Een van de verkiezingscampagnebijeenkomsten voorafgaand aan het referendum. Hier met (midden) de minister van Buitenlandse Zaken Raul Romeva en (rechts) zanger en parlamentslid Lluís Llach.

2.1 Het Parlementaire debat

Op 6 en 7 September 2017 werden de referendumwet en de wet voor de ‘Juridische overgang’ in het Catalaanse Parlement in behandeling genomen. De referendumwet moest zorgen voor het te houden referendum op 1 Oktober en, indien een meerderheid zou worden behaald voor de Catalaanse onafhankelijkheid, het verklaren van de Catalaanse Republiek. De Juridische overgangswet was nodig om te zorgen voor de wettelijke verandering van de Catalaanse autonome regio binnen Spanje naar de onafhankelijke Republiek van Catalonië. Deze wet werd gezien als een voorlopige grondwet totdat een definitieve grondwet voor de nieuwe Republiek in een referendum zou worden gekozen. Het was een zeer roerige plenaire vergadering in het Parlement die dag. De unionistische partijen Partido Popular, Ciutadans en de socialistische partij PSC onderbraken met grote regelmaat de vergadering, verdraaiden de feiten, dreigden met de opheffing van de Catalaanse autonomie en juridische vervolging van de politici, en hielden onnodig lang het woord. Dit gedrag, ook wel filibusterisme genoemd, gebruikten zij om de behandeling van deze wetten onmogelijk te maken. Zij vonden het debat over de wetten ongrondwettelijk. Voordat het stemmen over de wetten plaats vond, verlieten zij de vergaderzaal.

2.2 Verbod door het Constitutioneel Hof

Ondanks de waarschuwing van het Constitutioneel Hof aan het bestuur van het Parlement, met aan het hoofd parlamentsvoorzitster Carme Forcadell, om het debat niet te houden, ging deze toch door. Forcadell beweerde dat zij geheel volgens de wet en de parlementaire regels het debat had toegelaten. Twee politieke partijen hadden daarom gevraagd, hetgeen genoeg was om het debat op de agenda te zetten. Dat het verboden is om te debatteren over een bepaald onderwerp, zoals het Constitutioneel Hof beweerde, noemde zij onacceptabel in een democratie. Het Parlement is een soeverein instituut en is alleen verantwoording schuldig aan het volk dat haar gekozen heeft. In een democratie kan over ieder onderwerp worden gedebatteerd. Niemand buiten dit Parlement kan zo ’n debat verbieden. Een verbod hiervan is een inbreuk op het recht van vrije vergadering en van vrije meningsuiting.

2.3 Gerechtelijk vervolgd

Forcadell werd voor het houden van dit debat op 9 November gevangen gezet wegens wettelijke ongehoorzaamheid. Na he betalen van een borg van 150.000

Euro 's werd zij na een dag weer vrij gelaten. Op 23 Maart werd zij, samen met presidentskandidaat Jordi Turull en drie andere afgezette ministers, opnieuw in voorlopige hechtenis gezet vanwege 'nieuw opgedoken feiten', aldus onderzoeksrechter Llarena. Volgens het rapport van de Guardia Civil, welke de rechter klakkeloos overneemt (inclusief grove leugens zoals de gewelddadige weerstand in het niet-bestaande dorp Sant Esteve de les Roures), zouden de politici een criminele organisatie vormen en worden daarom aangeklaagd wegens

rebellie.

Deze aanklacht komt er op neer dat zij met militair gewapend geweld of explosieven getracht zouden hebben om de Spaanse gevestigde orde omver te werpen. De onderzoeksrechter arriveert tot deze conclusie door te redeneren dat de Catalaanse politici verantwoordelijk zijn voor het geweld welke de Spaanse politie en Guardia Civil tijdens het referendum van 1 Oktober hebben gepleegd. De Duitse rechtbank zag dit echter geheel anders en weigerde daarom president Puigdemont aan Spanje uit te leveren voor deze misdaad. Door de verzinsels en de verdraaiingen van de realiteit door de rechter worden de politici in voorwaardelijke hechtenis gehouden en worden zij gebruikt als politieke gijzelingen om de ontwikkelingen in Catalonië te beïnvloeden.

Kamervoorzitster Forcadell wordt dus zelfs na het betalen van haar borg van haar vrijheid berooft vanwege het houden van een Parlementair debat!

Figuur 2.2: *

Kamervoorzitster en voormalig presidente van de burgerbeweging ANC Carme Forcadell. „Ik sta aan jouw kant, Carme!”.

2.4 Ondanks het legale debat gevangen

Maanden later sprak het Constitutionele Hof uit dat het debat op 6 en 7 September 2017 in het Parlement legaal is geweest en dat de kamervoorzitster zich aan de wet en de parlementaire regels had gehouden. Door deze uitspraak zou Forcadell dus onmiddellijk moeten worden vrijgelaten. Zij zit echter nog steeds gevangen. Het excuus van rechter Llarena is dat zij in herhaling van haar 'misdad' kan vallen, hetgeen onmogelijk is omdat zij geen

kamervoorzitster meer is. Een ander argument van de rechter is het vluchtgevaar naar het buitenland. Dit argument is inderdaad niet geheel ondenkbaar; wie zou er niet vluchten uit een land waar vrouwe justitie blinkt door haar afwezigheid? Maar zij en alle andere politici hebben zich wél uit eigen beweging bij het gerechtshof gemeld toen zij werden opgeroepen om verhoord te worden. Ondanks dat zij er zich terdege bewust van waren dat zij gevangen gezet zouden worden. Als laatste argument gebruikt Llarena dat Forcadell verdacht wordt van lidmaatschap van een criminele organisatie. Deze bende zou volgens hem bestaan uit de leiders van de burgerbewegingen, president Puigdemont, zijn ministers en tal van andere, democratisch gekozen, politici.

2.5 Democratie: een bedreiging voor Spanje

Door dit Parlementaire debat, dat op zes en zeven September werd gehouden, voelde de Spaanse Staat, het zogenaamde regiem van de democratische overgang, zich voor het eerst sinds de dood van Franco werkelijk bedreigt. Voor het eerst was er binnen Spanje een Parlement dat daadwerkelijk een democratisch besluit zou nemen en de voortzetting van het Franco regiem, onder het mom van een parlementaire monarchie (Franco wees koning Juan Carlos als zijn directe opvolger aan) in gevaar zou brengen. Ook is achteraf duidelijk geworden hoe de unionistische partijen hun dreigementen waar hebben durven te maken: politiegeweld tegen haar burgers, opschorting van de Catalaanse autonomie, gerechtelijke vervolgingen, schendingen van fundamentele rechten en het verval van de Democratische Rechtsstaat. Spanje (in de breedste zin van het woord: de Staat met haar overheden en ambtenaren, de zogenaamde ‘deep state’, samen met de beursgenoteerde bedrijven (IBEX-35), het bankwezen, werkgevers- en werknemersorganisaties en haar politieke leiders en hun kiezers) heeft dit er voor over om de Spaanse eenheid te behouden.

Door het debat over de referendumwet en de juridische overgangswet in het Parlement toe te laten, verdedigde Forcadell juist de rechten van de gekozen leden, aldus de huidige voorzitter Roger Torrent en drie oud-voorzitters van het Parlement in een gezamenlijk artikel in *La Vanguardia*. Het gevangen zetten en houden van Forcadell noemen zij een flagrante juridische barbariteit. Dit debat vormde het begin van het politieke conflict tussen Catalonië en Spanje en is voorlopig nog niet van de baan.

Hoofdstuk 3

De staatsgreep van 20 September

3.1 Inleiding

Op 1 Oktober 2017 stemden Catalanen in een referendum over een onafhankelijke Republiek Catalonië. De Spaanse regering had het referendum niet toegestaan en het Catalaans Hooggerechtshof had de politie opdracht gegeven om het stemmen tegen te houden. De gehele wereld heeft toen de TV beelden kunnen zien van het gewelddadig politieoptreden tegen de mensen die in de rij stonden om hun stem uit te brengen.

3.2 Huiszoeken bij Catalaanse ministeries

De Guardia Civil en Policia Nacional hadden reeds huiszoeken en invallen (dat zijn huiszoeken zonder gerechtelijke toestemming) gedaan bij Catalaanse overheidsinstanties en privé bedrijven (waaronder drukkerijen en post-bedrijven) op zoek naar informatie over het te houden referendum, stembriefjes, stembussen, propaganda materiaal en geadresseerde post van de Generalitat aan de stemgerechtigden. De spanning steeg pas echt toen de Guardia Civil huiszoeken deed bij de ministeries van de Generalitat. In principe heeft alleen de Mossos d'Esquadra (de Catalaanse politie) toegang tot de Catalaanse overheidsgebouwen. Dit gebeurde in de vroege ochtend van 20 September 2017. Dezelfde dag werden ook alle bankrekeningen van de Catalaanse overheden door de Spaanse centrale overheid in beslag genomen. Zodoende kon er geen enkele Euro zonder de explicite toestemming van het Spaanse ministerie van financiën worden uitgegeven, tot en met de ambulances die door de betaalpoortjes van de tolwegen moesten rijden. De facto was

dit de opheffing van de Catalaanse autonomie. Deze dag wordt door veel Catalanen daarom als een staatsgreep beschouwd. Of tenminste het begin er van. Zij zou uitmonden in het ontslag van de regering van Puigdemont, de ontbinding van het Catalaanse Parlement en de opheffing van de autonomie onder het mom van grondwetsartikel 155. Dit alles geheel tegen de Spaanse grondwet en het Catalaanse Statuut in ¹.

In de loop van de ochtend ontstonden spontane protesten voor de deuren van de Catalaanse ministeries die door de Guardia Civil werden doorzocht. De protestdemonstraties concentreerden zich uiteindelijk voor het ministerie van Economische Zaken, waar vicepresident Oriol Junqueres de dienst uitmaakte. Deze was op het moment van de inval niet aanwezig. Wel werden enkele hoge ambtenaren van dit departement en vertrouwelingen van hem gearresteerd. De dicht opeengepakte mensenmenigte verhinderde dat de Guardia Civil die binnen in het gebouw aanwezig waren, niet meer naar buiten konden. De Guardia Civil had twee patrouille busjes voor de deuren van het ministerie geparkeerd. Iets wat zeer ongebruikelijk is bij een huiszoeking. Normaal wordt gebruik gemaakt van burgerauto's of worden de politieauto's uit het directe zicht geparkeerd om discreet te kunnen werken. Nog vreemder was het dat er geweren in de busjes waren achtergelaten. Het onbeheerd achterlaten van vuurwapens door de politie is zelfs strafbaar. Toen dit werd ontdekt, hadden de Mossos d'Esquadra, samen met vrijwilligers van het Assemblea Nacional Catalana (ANC), de gehele dag hun handen er vol aan om te voorkomen dat de wapens niet in verkeerde handen zouden vallen, terwijl journalisten en demonstranten op het dak van de busjes klommen.

Gedurende de gehele dag probeerden de leiders van de burgerbewegingen het ANC en Omnium Cultural, Jordi Sànchez en Jordi Cuixart, met de Guardia Civil te onderhandelen. Aan het einde van de dag klommen ook zij, in overleg met de Mossos d'Esquadra, op de politiebusjes om het einde van de demonstratie aan te kondigen. Door een megafoon zeiden zij dat de demonstratie was afgelopen en zij vroegen de mensen om rustig uit elkaar te gaan. Na 22 uren kon de Guardia Civil, onder begeleiding van de Mossos d'Esquadra, bij het aanbreken van 21 September het gebouw verlaten.

¹In het algemeen wordt een staatsgreep vaak geassocieerd met (militair) geweld, zoals in Chili door generaal Pinochet in 1973 of in Spanje door kolonel Tejero in 1981. Dit waren zogenaamde externe staatsgrepen, begaan door een macht van buiten. Onder een staatsgreep wordt in het algemeen begrepen dat iemand de gevestigde orde zoals die is vastgelegd in een grondwet omver probeert te werpen. De toespraak van koning Felipe VI op drie Oktober, waarbij hij duidelijk partij koos en daarom zijn rol als staatshoofd en bemiddelaar verloor, en de daaruitvolgende opheffing van de Catalaanse autonomie door Rajoy was een staatsgreep omdat hun handelen regelrecht tegen de grondwet in gaat. Dit was een zogenaamde interne staatsgreep, begaan door een legale en legitieme overheid.

Samen met de demonstranten lieten Sànchez en Cuixart zich niet in de val lokken tot enige vorm van geweld en de politiewapens in de patrouilleautos bleven ongemoeid. Met grote zekerheid kan worden gesteld dat de wapens met opzet in de politiebusjes werden achtergelaten. Indien iemand deze wapens zou hebben opgepakt, zou dit het perfecte excuus zijn geweest om het referendum met militair ingrijpen tegen te houden. Als gevolg van het vreedzame protest voor de deuren van Economische Zaken werden de beide Jordi's op 10 November 2017 voorwaardelijk gevangen gezet op verdenking van oproer. Hiervoor kan men alleen worden beschuldigd indien er militair geweld of explosieven zouden zijn gebruikt. Voor deze misdaad staat een gevangenisstraf van dertig jaar. Zij zitten nog steeds in voorarrest in afwachting van hun proces. De werkelijke reden is dat zij de Spaanse staat met hun streven naar de Catalaanse onafhankelijkheid hebben uitgedaagd. Het publicatiebedrijf MediaPro maakte een documentaire van deze dag en laat zien dat de burgerleiders enkel probeerden om met de Guardia Civil te onderhandelen voor hun vrije uitgeleide.

3.3 Poging tot een inval bij La CUP

Diezelfde dag probeerde de Policia Nacional een inval te doen in het hoofdkantoor van de politieke groepering La CUP. Zij hadden daar echter geen gerechtelijk bevel voor. Leden en sympathisanten verschaarden zich voor de deuren van het kantoor en belemmerden de politie dat zij illegaal binnen konden komen. Het werd een ware belegering die negen uur zou duren. Uiteindelijk droop de politie af toen een gerechtelijk bevel uitbleef.

Een politiecorps is in het algemeen een strak georganiseerde organisatie met een duidelijke, hiërarchische structuur. Het handelt nooit en te nimmer op eigen initiatief, maar altijd in opdracht van een meerdere, iemand met een hogere rang binnen het corps, een rechter of iemand die politiek verantwoordelijk is voor het corps, meestal de minister van Binnenlandse Zaken. De Policia Nacional is hierop geen uitzondering. De inval bij La CUP werd dus in opdracht van de politieleiding (met aan het hoofd Diego Pérez de los Cobos, broer van de eerder genoemde president van het Constitutioneel Hof Francisco Pérez de los Cobos) of de Spaanse minister van Binnenlandse Zaken, Jorge Fernandez Diaz, uitgevoerd. In ieder geval handelde de politie niet in opdracht van een rechter, want zij had geen gerechtelijk bevel. Het is ongehoord in een democratie dat een minister, direct of indirect, de politie opdracht geeft om het hoofdkantoor van de politieke tegenstander binnen te vallen!

3.4 Arrestaties

In totaal werden deze dag veertien hoge ambtenaren en politici door de Guardia Civil gearresteerd. Één van hen werd 's-morgens vroeg thuis, in het bijzijn van zijn vrouw en kleine kinderen, zonder enige uitleg hardhandig en onder bedreiging van lange vuurwapens uit zijn huis gehaald. Lluís Salvadó en Josep Maria Jové, beiden nabije medewerkers van vicepresident Oriol Junqueras, vertellen dat de Guardia Civil hen op onmenselijke manier behandelden en er duidelijk op uit was om hen te vernederen. Toen zij hun beklag bij de rechter deden, werd hun gezegd dat zij op correcte wijze waren behandeld. De meeste gearresteerden werden binnen de wettelijke termijn van 78 uur weer vrijgelaten. Anderen moesten nog een tijdje langer in de kazerne van de Guardia Civil aan de Travessera de Gràcia vast blijven zitten. Vandaag de dag, een jaar na hun arrestatie, weten slechts twee van hen waarvoor zij worden aangeklaagd.

3.5 Extra politie

Dezelfde dag werden duizenden politiemanscapen (het preciese aantal werd nooit bekend gemaakt) vanuit geheel Spanje naar Catalonië overgebracht. Bij hun afscheid werden ze door het publiek toegeroepen 'A por ellos' ('Tegen hen'), alsof ze ten strijde gingen tegen een vijand die de Spaanse soevereiniteit met geweld omver wilde werpen. De meesten zouden op drie cruise schepen verblijven in de havens van Barcelona en Tarragona. Met hun komst werd de spanning in Catalonië voelbaar en direct zichtbaar. Men begon zich serieus zorgen te maken.

3.6 De geleerde les

Vanaf die dag begon men te vermoeden waar Spanje toe in staat is om het referendum te voorkomen. Namelijk alles, van machtsmisbruik door partijdige rechters, spionagepraktijken tegen gekozen leiders, tot en met gebruik van militair geweld tegen de bevolking. Maar het is de Staat, met al haar machtsmiddelen die zij tot haar beschikking heeft, niet gelukt. Het referendum zou gewoon doorgaan. Wel brachten de Catalaanse politici enkele belangrijke veranderingen in de organisatie aan om represailles te ontwijken. Maar dat bleef tot op het laatste moment strikt geheim.

Hoofdstuk 4

De staatsgreep van 20 September: een persoonlijk relaas

4.1 Eerdere pogingen van een inval

's-Morgens rond acht uur hoorden en zagen we via het nieuws op TV, wat we altijd even kijken, dat de Guardia Civil huiszoeken waren begonnen op de ministeries van de Catalaanse Generalitat. Aangezien alleen de Mossos d'Esquadra hiertoe mogen overgaan, waren we zeer verbaasd. Eerder deze zomer had de Guardia Civil geprobeerd om een ministerie binnen te komen. Zij werden toen keurig in een kantoortje geparkeerd totdat werd opgehelderd of zij hiervoor toestemming van een rechter hadden gekregen. Toen na enkele uren bleek dat er geen gerechtelijk bevel voor huiszoeking was, werden de Guardia Civil onder begeleiding terug naar de voordeur gebracht.

4.2 Huiszoeken en de staatsgreep

Dit keer was het anders. De secretariaat van de rechtbank was aanwezig met een bevel en kon men daarom een huiszoeking niet weigeren. Uit verbazing en woede begonnen de eerste mensen zich voor de deuren van de verschillende ministeries te verzamelen. Daar waar de Guardia Civil reeds binnen was ging men er heen om te protesteren, daar waar (nog) geen huiszoeking werd gehouden gingen mensen er heen om een blokkade te vormen. In de loop van de ochtend besloten we met enkele vrienden uit ons dorp, na enkele WhatsApp berichten heen en weer, met de auto naar Barcelona te gaan. De radio stond aan. En zo hoorden we de details en de ontwikkelingen die aan de gang waren.

We hoorden toen ook dat alle bankrekeningen van de Generalitat door het ministerie van Montoro (financiën) waren geconfiscieerd. In andere woorden: de facto had de Catalaanse Generalitat haar autonomie verloren. Zij kon absoluut niets meer doen zonder uitdrukkelijke toestemming. Er was zelfs geen speciale wet voor in werking gesteld of een decreet voor uitgevaardigd, de Catalaanse regering was niet tevoren ingelicht zodat zij haar weerwoord kon doen en er was niet over gestemd in het Congres of in de Senaat. Kortom, aan alles wat in grondwetsartikel 155 staat over een tijdelijke opschorting van een autonome regio, werd niet voldaan. Het betrof een éézijdige actie van de spaanse regering van Rajoy om een grondwettelijk onderdeel van de Spaanse staat, namelijk de autonome regio Catalonië, te elimineren. Met andere woorden: dit betrof een heuse, authentieke staatsgreep!

4.3 Aankomst in Barcelona

Bij Barcelona aangekomen, vernamen we via de radio dat de menigte zich voornamelijk voor de deuren van het ministerie van Economische Zaken verzamelde. Dit ministerie bevindt zich op de hoek van Rambla de Catalunya en Gran Via de les Corts Catalanes, kortweg Gran Via genoemd. Vlakbij vonden we een parkeerplaats en liepen we richting genoemd kruispunt. Voordat we daar arriveerden, zagen we aan de Gran Via een rij van zo 'n twintig geblindeerde politiebusjes van de Mossos d'Esquadra geparkeerd staan. De agenten liepen er met hun helmen aan de riem rustig naast en lieten ons, inmiddels getooid met een estelada, ongemoeid door. Oeff, een pak van mijn hart. Even had ik gedacht dat ze ons er niet door zouden laten en we voor niets naar Barcelona waren afgezakt. Aangekomen bij het kruispunt, het liep inmiddels tegen twaalf uur, vonden we wat ruimte tegenover het gebouw, aan het begin van de wandelpassage. De bekende journalist Antoni Basses stond daar en maakte aantekeningen. Mijn reisgenote Pilar (ik denk dat ik haar voornaam wel mag publiceren, er zijn hier per slot van rekening een heleboel Pilar's) kent hem persoonlijk en trad met hem in discussie over het nieuwe beleid van de krant ARA, waar Basses werkt. Deze krant had één van de dagen tevoren besloten om geen advertenties meer te plaatsen van de Generalitat over het te houden referendum. De krant wilde niet in de illegaliteit treden met het risico dat ze zouden worden vervolgt en gecensureerd. Deze beslissing zorgde voor een lawine van opzeggingen van abonnementen. Basses zei dat hij begrip had voor haar standpunt.

4.4 Tussen de mensenmenigte

Door de mensenmenigte kon ik weinig zien wat er zich vooraan bij de ingang van het ministerie afspeelde. Soms zagen we een bekend gezicht, zoals bijvoorbeeld vicepresident en minister van dit departement Oriol Junqueras, of de leiders van de burgerbewegingen Omnium en ANC, Jordi Sànchez en Jordi Cuixart. Bovendien stonden er één, of misschien meerdere auto's geparkeerd. Het leek een patrouilleauto te zijn van de Guardia Civil. Bovenop stonden er journalisten te fotograferen en enkele demonstranten. Af en toe maakte een van hen het gebaar dat een Guardia Civil uit het ministerie naar buiten wilde komen, wat gefluit en geroep veroorzaakte. Een echte gangmaker. Het was een flink gebouwde jonge man met kortgeknipt gebleekt haar, dat viel op want de meeste zuiderlingen zijn donker gekleurd, en een zonnebril op. Af en toe werd er geroepen, gefloten of een lied ten gehore gebracht. Vooral het Catalaanse volkslied werd nogal vaak, te vaak, gezongen. Maar daardoor heb ik die dag wel de tekst er van geleerd. En toen werd het wachten, wat rondlopen en praten met mensen die je helemaal niet kent. Op een gegeven moment kwam ik Pep tegen, een goede kennis uit Manresa. (Dit is een grote stad met heel veel Pep's.) Hij was met een groepje vrienden naar Barcelona gekomen. Hij zei me: „Wees maar niet ongerust. Alles is onder controle. Deze huiszoekingen heeft de Catalaanse regering zelf geprovoceerd. En de Guardia Civil is erin geluisd. De Generalitat heeft een overeenkomst met Israël gesloten. In feite zit de Mossad hier achter”. Ook wist hij waar de stembussen verstopt waren: in de kelders van de gemeentehuizen. Inderdaad had de Catalaanse regering niet lang geleden een bezoek aan Israël gebracht en waren er enkele overeenkomsten gesloten. Maar de bewering over de stembussen leek me minder logisch. Ik wilde zijn verhaal daarom maar gedeeltelijk geloven. De situatie was zo warrig en iedereen was erg onthutst door de gebeurtenissen. Maar de demonstrant op het dak van de politieauto kon best wel eens iemand van de Mossad zijn. Daarna ging hij naar de pizzeria met zijn vrienden om te lunchen. „Ga je mee om te eten?” vroeg hij nog. Maar ik bleef liever op de barricades.

4.5 Lunch!

Ook mijn maag begon van zich te spreken. Het was inmiddels half drie geworden. Tot mijn grote vreugde gingen over de hoofden van de menigte kartonnen dozen met bakjes salades rond. Flesjes water werden al eerder uitgedeeld om het uitdrogen in de toch nog sterke septemberzon te voorkomen. Vrijwilligers van het ANC, de burgerbeweging achter de onafhankelijkheids-

beweging, was op het idee gekomen dat protestdemonstranten beter zingen wanneer zij ook inwendig goed verzorgd worden. Het viel echter niet mee om zo 'n salade te bemachtigen. Dat was wel het geval voor een voor mij totaal vreemde jonge vrouw die naast me stond. Mijn hongerige ogen riepen blijkbaar medelijden op (iets anders kan ik mij niet voorstellen; ons leeftijdsverschil was te groot) en ze stelde voor de salade te delen. Ik hoefde geen twee keer na te denken. Protestenbijeekomsten tegen staatsgrepen maken de saamhorigheid onder de demonstranten nu eenmaal erg sterk.

4.6 Het oude vrouwtje op het bankje

Tegen de avond werd het drukker op straat. De mensen die die dag gewerkt hadden, voegden zich bij de demonstranten. Van een beetje rondlopen was al lang geen sprake meer. Het was staan of, bij toerbeurt, zitten op het gemeentebankje dat naast ons stond. Op een gegeven moment vroeg een oudere vrouw, ik schatte haar in de tachtig, of ik op het bankje plaats kon maken. Ze zei me dat het niet voor haar zelf was, maar voor een oudere vriendin die geheel blind is. Toen kwam een zeer oude vrouw, bij navraag bleek ze ver in de negentig te zijn, en nam met hulp van haar vriendin plaats op het bankje. Ze leek nog weinig kracht te bezitten. Maar toen er gezongen werd, hield ze met beide handen een pamflet hoog omhoog en zong vurig mee. Dat dwong respect af: iemand die hoogst waarschijnlijk de gewelddadige staatsgreep van Franco (dat was wél rebellie!), de burgeroorlog en het dictatoriale regiem in al haar facetten heeft meegemaakt, maar niet bang is om te gaan protesteren tegen de Guardia Civil, dezelfde militairen van toen, en een nieuwe staatsgreep.

4.7 Bezoek uit ons dorp

Nog later, het liep inmiddels tegen acht uur in de avond, kwam een groep mensen uit onze woonplaats. Men had een bus gecharterd om het vervoer te vergemakkelijken en betaalbaar te houden. Volwassenen en kinderen uit ons dorp in de Pyreneeën maakten nu deel uit van de demonstratie. Op een gegeven moment was één van de moeders haar zoontje kwijt. Na een half uurtje dook hij op met iets in zijn hand. Het was een metalen strip van een kapotte auto: het politiebusje van de Guardia Civil, inmiddels geheel onherkenbaar geworden door de stikers en pamfletten met „Independencia”. Moeders wist niet hoe snel van het onderdeel af te komen.

4.8 Afsluiting en terug naar huis

Vanaf een een geïmproviseerd podiumpje, nog steeds te laag want ik kon nauwelijks zien wat er gebeurde, werden enkele toespraken gehouden en muziek gespeeld. Op een gegeven moment zeiden Jordi Cuixart en Jordi Sànchez vanaf het dak van de politieauto, dat was wél een podium dat voldeed aan de vereiste hoogte, dat we hebben gewonnen. „De gehele dag hebben we laten zien wie hier de baas is. De Guardia Civil had het pand niet kunnen verlaten omdat wij dit niet wilden.” Zij zeiden dat de protestbijeenkomst nu was afgelopen en vroegen iedereen nu rustig naar huis te gaan. Niet lang daarna togen we af want iedereen was moe van de vele uren staan. Op de terugweg hoorden we vanuit de auto door geheel Barcelona mensen vanaf hun balkons op pannen en deksels slaan. Dit is een veel gebruikte manier om onvrede te uiten. Dit keer tegen wat er die dag was gebeurd. Samen met andere automobilisten toeterden en riepen we uit het raampje nog iets van dat de straten altijd van ons zullen zijn. Maar dat detail ben ik precies vergeten.

4.9 Relas van de burgerleiders

Drie weken later, op 16 Oktober 2017, werden Jordi Sànchez en Jordi Cuixart na verhoor bij het Audiencia Nacional in voorlopige hechtenis genomen. Vanwege deze protestdemonstratie worden zij beschuldigd van oproer waarbij zij gewapend en militair geweld zouden hebben gebruikt. Zij zijn nu, bijna een jaar later, nog steeds van hun vrijheid beroofd. Jordi Sànchez is getrouwd en heeft drie dochters. Jordi Cuixart is ook getrouwd en had op het moment van zijn gevangenneming een zoontje van nog geen jaar. Deze baby zal zijn vader amper kennen wanneer hij uit de gevangenis zal komen, zelfs indien

20HOOFDSTUK 4. DE STAATSGREEP VAN 20 SEPTEMBER: EEN PERSOONLIJK RE

Cuixart onschuldig zal worden verklaard. De ontwikkelingen van de laatste weken duiden er sterk op dat zij geen eerlijk proces zullen krijgen.

Figuur 4.1: *

Een lichtjeszee van vier kilometer lang uit protest tegen het gevangen nemen van Jordi Sànchez en Jordi Cuixart, de leiders van de burgerbewegingen ANC en Omnium Cultural.

Hoofdstuk 5

Het referendum en gerechtelijke vervolgingen

Figuur 5.1: *

Jordi Pesarrodona, gemeenteraadslid van de plaats Sant Joan de Villatorada is clown van beroep. In deze hoedanigheid ging hij uit protest naast een Guardia Civil staan bij een huiszoeking naar materiaal voor het referendum. Tijdens het referendum kwam de politie slechts enkel uit wraak naar het stemlokaal van zijn plaats en sloeg hem met de knuppel. Na hun gewelddadig optreden tegen Jordi en het publiek dat voor het stemlokaal stond, vertrokken zij zonder een poging gewaagd te hebben om de stembussen in beslag te nemen en het stemlokaal te sluiten, wat de rechter had opgedragen.

5.1 Het referendum

Vooraf aan het referendum van 1 Oktober over de onafhankelijkheid van Catalonië was een internationale waarnemerscommissie uitgenodigd. Deze stond onder de leiding van de Nederlandse diplomaat Daan Everts. Ondanks dat van Catalaanse zijde aan alle normen werd voldaan, concludeerde de commissie dat door het politiegeweld niet van een vrij, democratisch referendum kon worden gesproken. De Catalaanse regering van Puigdemont zei dezelfde avond dat het Catalaanse volk door haar vreedzame weerstand

Figuur 5.2: *

De beelden van het gewelddadig politieoptreden gingen de gehele wereld rond

met het verdedigen van hun stemrecht haar onafhankelijkheid had verdiend. Met een opkomst van 43% van de stemgerechtigden, in totaal 2,23 miljoen stemmen, koos 92% voor de onafhankelijkheid van Catalonië. Zoals in het Catalaanse Parlement was overeengekomen, werd als gevolg van de uitslag op 10 Oktober de Catalaanse Republiek uitgeroepen. De definitieve verklaring van de Republiek trok Puigdemont echter direct weer in op aandringen van Donald Tusk, de voorzitter van de Europese Raad. Deze beloofde om te zorgen voor bemiddeling in het conflict. Daarna bleef het echter ijsig stil in Europa. Op 27 Oktober werd de verklaring van de Catalaanse Republiek door het Parlement bekrachtigd. De verklaring werd echter niet in de Catalaanse Staatscourant gepubliceerd en had daarom geen juridisch effect. Ook de tijdelijke grondwet voor de Republiek (de juridische overgangswet) kon daarom nog niet in het Parlement in behandeling worden genomen. President Puigdemont en zijn regering moesten naar het buitenland uitwijken.

5.2 Vervolgt

Later verklaarde Puigdemont dat hij de Republiek niet in werking had gesteld en was uitgeweken naar Brussel omdat er sterke aanwijzingen waren dat Spanje militair wilde ingrijpen. Puigdemont wilde geen dodelijke slachtoffers voor het verkrijgen van de Catalaanse onafhankelijkheid. De verhoogde militaire activiteiten in de kazernes in Catalonië en nabij Zaragoza droegen bij aan dit vermoeden. Achteraf gezien hadden de Catalaanse politici zich

misschien onvoldoende voorbereid voor het oprichten van een nieuwe staat. Zij hadden de Spaanse tirannie schromelijk overschat. Niemand had trouwens verwacht dat de Spaanse staat haar eenheid zou verkiezen boven de democratische waarden. Daarnaast had de Catalaanse overheid niet de volledige controle over haar territorium en had zij het Catalaanse volk niet de gelegenheid gegeven om zich voor de zaak in te zetten en, indien nodig, op te offeren. Een constatering die de politici nogal wat kritiek heeft opgeleverd en zeker zal dienen voor de nabije toekomst.

Toen de politici werden opgeroepen voor gerechtelijk verhoor, besloot een deel van de ministers terug te keren en meldden zich vrijwillig bij de rechter. Sommigen kwamen er speciaal voor terug uit Brussel, waar zij bij president Puigdemont verbleven. Zij kregen de oproep slechts vierentwintig uur van tevoren, zodat hun advocaten geen tijd hadden om zich voor te bereiden op de ver-

dediging. Daarna werden zij gevangen gezet of moesten een hoge borg betalen omdat zij vluchtgevaarlijk zouden zijn. Nota bene nadat zij uit Brussel waren teruggekomen en zich vrijwillig bij de rechtbank hadden gemeld! Tegen president Puigdemont en de ministers die besloten om in Brussel, Schotland of Zwitserland te blijven, werd een Europees uitleveringsbevel uitgevaardigd. De politici en ook de leiders van de burgerbewegingen worden beschuldigd van lidmaatschap van een criminele organisatie en van oproer en opruiing tegen de Spaanse Staat. De aangeklaagden kunnen hiervoor alleen worden beschuldigd indien zij militair geweld of explosieven zouden hebben gebruikt. De redenering van de onderzoeksrechter van het Spaans Hooggerechtshof, Pablo Llarena, is dat de politici schuldig zijn voor het gebruik van geweld omdat zij het politiegeweld op 1 Oktober hebben uitgelokt door het houden van een referendum. Het gerechtshof van Sleeswijk-Holstein, waar Puigdemont werd aangehouden, weigerde hem echter voor deze beschuldiging uit te leveren. Deze rechtbank vindt namelijk dat de Catalaanse president geen enkel gebruik van geweld heeft gemaakt of aanzet daarvoor heeft gegeven. Op dat moment trok de onderzoeksrechter, voor de tweede maal, zijn uitleveringsverzoeken in. Want nu kon hij Puigdemont alleen berechten wegens mogelijk misbruik van overheidsgeld. De beschuldiging en het aanhoudingsbevel voor Puigdemont en zijn ministers in ballingschap blijft in Spanje echter van kracht.

Hoofdstuk 6

Het referendum, een persoonlijk relaas

Figuur 6.1: *

Tijdens de verkiezingscampagne werd met een lichtkanon het woord „Sí” („Ja”) op de muren van monumentale gebouwen in de comarca van mijn woonplaats geprojecteerd en gefotografeerd.

6.1 Opstaan!

De wekker stond op het punt om af te gaan, maar ik was al wakker. Het was 1 Oktober, half vijf in de ochtend en dus nog donker. Ondanks de spanningen van de afgelopen dagen, had ik toch redelijk rustig geslapen deze nacht, zij het kort. Nog voordat hij af ging, schakelde ik hem uit om mijn eega niet wakker te maken. Zachtjes ging ik naar de badkamer om me daar aan te kleden. Toen ik de trap af naar beneden ging hoorde ik toch nog een „Succes” vanuit onze slaapkamer. Twee sneden brood en een koffie, zoals altijd anders houd mijn gestel het niet vol. Lopend ging ik naar het gebouw dat vandaag als stemlokaal in mijn dorp zou dienen. Het was druilerig weer, maar een paraplu was vooralsnog niet nodig. Voor mij liepen twee jongens. Gingen zij ook naar het stemlokaal? Maar aan het einde van de straat bogen zij af, al pratend een andere richting op.

6.2 Bij het stemlokaal

Het gebouw, ‘de Polivalent’ genaamd en eigendom is van de gemeente, zal vandaag als stemlokaal functioneren, zoals dit het geval is bij alle stemmingen sinds de bouw er van zo ’n vijf jaar geleden. Het is een grote zaal, vaak gebruikt voor concerten, meetings, feesten et cetera. Het heeft een grote glazen voorpui met een toegangsdeur dat grenst aan een pleintje. De ingang geeft toegang tot de hal. De zaal zelf wordt van de hal gescheiden door metalen rolluiken. Op weg naar het pleintje vond ik grote rollen hooi opgesteld. Zij moesten de eventuele toegang van politiebusjes tot dichtbij het gebouw verhinderen. Aangekomen bij de Polivalent stond er al een flinke groep mensen op het plein. Ik schat een stuk of vijftig. Men had er een grote tent opgezet met daarin een

bar, wat tafeltjes en stoelen. Enkele dagen voor het referendum hadden we dit in de actiegroep van het CDR (de Commissie ter Verdediging van het Referendum; een overkoepelende organisatie van burgerbewegingen en politieke partijen) besproken. Er werd toen voorgesteld om 's-ochtends koffie, drinken, en sandwiches met braadworsten te verkopen. voor het middageten

zou een grote paella worden gemaakt. Samen met een ander lid was ik er op tegen. We vonden dat het referendum, een serieuze aangelegenheid waar we jaren voor gestreden hadden, niet moest ontaarden in een ordinaire picknick. De meerderheid vond dat er wel voor drinken en eten gezorgd moest worden, want we zouden de gehele dag mensen nodig hebben om de stembussen te verdedigen. Achteraf gezien ben ik blij dat men er voor gekozen had.

6.3 Voordat de deuren opengaan

Rond vijf uur gingen de lichten in het lokaal aan. Er was binnen al enige beweging te horen, maar nu zag men de slaapzakken en de jongeren die in het lokaal de nacht hadden doorgebracht, waaronder mijn dochter. Ook de nacht en de dag er voor hadden de jongeren in het gebouw gebivakkeerd, evenals in andere stemlokalen overal in het gehele land. Bij de scholen gingen leden van de CDR's, vaak de ouders van de leerlingen zelf, direct naar binnen toen de leerlingen op Vrijdagmiddag de scholen verlieten. Hiermee voorkwam men dat de gebouwen door de politie zouden worden afgesloten en verzegeld. De jongeren moesten om zes uur uit de Polivalent zijn om de de zaal gereed te maken voor het stemmen.

Ons werd verteld dat, wanneer er politie zou arriveren, we dicht opeengepakt voor de toegangsdeur van het gebouw moeten gaan staan. Iemand liet me een video zien hoe een oproerpolitie werd tegengehouden en weggedreven door een grote groep mensen die zich goed aan elkaar vasthielden en hen geen ruimte gaven. Dat was dus de theorie. De praktijk zou vandaag uitwijzen dat

dit niet functioneert wanneer een politie buitenproportioneel geweld gebruikt. Bij wijze van oefening gingen we met een groep van inmiddels ongeveer tweehonderd mensen voor de deur staan. Een advocaat die toezicht zou houden, vertelde dat het bieden van vreedzame, passieve weerstand volkomen legaal is. „Wanneer je te bang wordt voor de dreiging van de politie, schaam je dan niet en verlaat dan gerust de groep”, zei de leider van het CDR.

Rond half zeven verschenen vijf Mossos d'Esquadra in gewoon uniform. Vanaf de vroege ochtend hadden ze al vanaf enige afstand op een heuveltje toe staan kijken. We werden opnieuw gesommeerd voor de deur te gaan staan. Dit keer was het menens. Het hoofd van de agenten vroeg of zij er

door mochten om het gebouw te kunnen verzegelen. Toen men weigerde om ze doorgang te verlenen, trokken ze zich terug. Wanneer het gebouw eenmaal verzegeld is, kan men er niet meer in. Het stemmen zou dan onmogelijk zijn, want het verbreken van een zegel is wél illegaal en kan leiden tot gerechtelijke vervolging. Vooralsnog bleven we bij de voordeur staan om verassingen van de kant van de politie te voorkomen. Gedurende de gehele dag bleven ze bij het stemlokaal aanwezig. Maar de relatie met de Catalaanse politie was redelijk ontspannen ten noemen. Zo nu en dan maakten ze een gemoedelijk praatje met de burgemeester of het publiek. Nu de slapers ook buiten waren, begon het meer te leven in het gebouw. De tafeltjes met stoelen en de verwijsborden werd op hun plaats gezet. Op een gegeven moment klonk er een groot gejuich. Enkele mensen, waaronder brandweerlieden, droegen witte plastic dozen boven hun hoofd en liepen achter elkaar tussen de menigte door het gebouw binnen. Het waren de stembussen die de Spaanse politie en Guardia Civil de afgelopen weken overal hadden gezocht.

6.4 De rol van de brandweer

De brandweer had deze dag de taak op zich genomen om de mensen ook bescherming te bieden tegen eventuele aanvallen van de politie, als was het een natuurramp die ons allen te wachten stond. Met hun brandweerbare pakken aan en helmen op waren zij beter beschermd tegen eventuele agressie van de kant van de politie. Bovendien zijn het potige kerels die met hun ‘uniformen’ respect afdwingen, inclusief bij de politiecorpsen die vaak met hen moeten samenwerken. Zij verdienen voor het werk dat ze gedaan hebben een medaille. Ze stonden vooraan in de mensenmenigte en waren de eersten die de klappen ontvingen. Echte burgerbeschermers.

Figuur 6.2: *
De door Spanje veelgezochte stembussen.

6.5 Het democratische feest kan beginnen

Voordat om negen uur het stemlokaal open ging, werd er omgeroepen dat iedereen kon gaan stemmen in een willekeurig stemlokaal in Catalonië. Dit was fantastisch nieuws! Zou een lokaal door een politie worden belaagd of worden afgesloten, dan kon men uitwijken naar een ander stemlokaal. Om het referendum volkomen tegen te houden, zou de politie dus iedere stad, dorp of gehucht in geheel Catalonië de stemlokalen moeten sluiten; een onbegonnen werk, zelfs voor de 6000 man extra politie die enkele dagen tevoren waren gearriveerd uit andere delen van Spanje. Later werd bekend dat het Centrum voor Informatica en Telecommunicatie (CTTI) van de Generalitat onder leiding van staatssecretaris Jordi Puignero dit mogelijk had gemaakt met behulp van de BlockChain technologie: dezelfde techniek die gebruikt wordt voor BitCoin en andere digitale valuta. Op deze manier werd voorkomen dat men tweemaal zijn stem kon uitbrengen.

Het stemlokaal ging open. Om logistieke redenen werden de mensen in groepjes van tien personen naar binnen toegelaten. Door te controleren wie er naar binnen ging, wilde het CDR bovendien voorkomen dat er ongemerkt leden van de politie naar binnen zouden glippen en de stembussen in beslag zou nemen. Na ongeveer een half uur werd er omgeroepen dat men bericht had ontvangen dat de Policia Nacional en Guardia Civil elders met zeer harde hand de mensen voor de stemlokalen uit elkaar sloegen. De spanning steeg en we waren gewaarschuwd voor het ergste. De feestelijke stemming die er in eerste instantie was maakte plaats voor bezorgde blikken.

6.6 Vertraging

Kort nadat het stemmen begonnen was, werd omgeroepen dat het Internet van het stemlokaal overbelast was en men vroeg de Wifi van de mobiele telefoons uit te schakelen. Het probleem bleek echter van andere aard te zijn. De computerservers om het stemmen mogelijk te maken bleken niet te werken en men moest inloggen op andere servers die buiten Spanje stonden opgesteld. De servers van het CTTI hadden last van een DDOS aanval wat een overbelasting veroorzaakte. Het vermoeden was dat de Guardia Civil hier achter zat. Na ruim een uur was het probleem verholpen en kon er worden gestemd.

6.7 Bezoek van de vertegenwoordigers van de Spaanse democratie

In de loop van de middag werd iedereen die in het stemlokaal aanwezig was, plotsklaps naar buiten gestuurd. De metalen rolluiken tussen de hal en de zaal werden gesloten en de glazen puien naar buiten werden opengezet. Men had bericht ontvangen dat de Policia Nacional met ME busjes op weg naar ons dorp was. Het publiek werd gevraagd in de hal voor de rolluiken te gaan zitten. Anderen, waaronder ikzelf, stelden zich rechtop voor de ‘zitbrigade’. Ondanks de serieuze situatie, reageerde men in het algemeen redelijk ontspannen. Een kennis die voor het rolluik zat, vroeg me een foto van hem en zijn vrouw te maken. Ook hoorde ik ergens „pappa” roepen. Het was mijn dochter die daar met haar clubje vrienden achterin zat. Op dat moment schrok ik erg en werd zeer ongerust. „Stel je voor als ze komen en ze slaan of schoppen mijn dochter! Een klap op haar handen en ze zal misschien geen meer piano kunnen spelen. Of erger nog: op haar hoofd”, ging door mijn hoofd. Achteraf gezien waren we allemaal verschrikkelijk naïef. We hadden nog nauwelijks de beelden van het gewelddadig politieoptreden gezien. Na verloop van tijd kreeg men het bericht dat het vals alarm was en ging iedereen naar buiten. De rolluiken gingen weer open en het stemmen werd weer opgevat.

6.8 Bezoek van de internationale waarnemers

In de middag kregen we bezoek van enkele leden van de commissie van internationale waarnemers. Er klonk applaus van de aanwezigen. Ze informeerden bij de verantwoordelijken hoe het stemmen verliep en vonden dat alles technisch goed georganiseerd was. Daarna gingen ze eten in het Japans restaurant dat ons dorp rijk is. Iemand moet gedacht hebben dat je genodigde gasten altijd goed moet behandelen.

6.9 Een telefoontje

Tegen het einde van de middag werd ik gebeld. Het was mijn broer die in Nederland woont. „Hoe gaat het bij jullie?” Klonk zijn stem bezorgt. Blijkbaar had hij de eerste beelden van het politiegeweld op TV gezien. „Redelijk goed. Gelukkig is de Spaanse politie niet hiernaartoe gekomen, maar het zag er wel even naar uit.” Ik vertelde nog dat dit voor Spanje zeer grote gevolgen zou hebben want zij had haar eigen burgers met een militaire eenheid,

de Guardia Civil, aangevallen. En dat is een doodzonde binnen de EU, zo had ik gelezen. „Ik ben er stelling van overtuigd dat men artikel 7 op Spanje zal toepassen.” Hoe naïef kon ik toch zijn. Van Europa en de Unie hebben we nooit iets vernomen behalve dat het een intern conflict van de lidstaat Spanje is, dat iedereen zich ook daar aan de (grond)wet dient te houden en de valse belofte van de voorzitter van de Europese Raad, Donald Tusk, voor bemiddeling indien Puigdemont de Republiek niet zou doorzetten. Ook de Catalaanse president had toen nog het volste vertrouwen in de EU.

6.10 Voortijdige sluiting van het stemlokaal

Het stemlokaal zou tot acht uur 's-avonds open blijven. Rond vier uur kwam er af en toe nog iemand binnen: de meesten die wilden stemmen hadden dit in de ochtend al gedaan. In overleg tussen de burgemeester, de verantwoordelijken van het stembureau en het CDR werd besloten om het lokaal te sluiten en de stemmen te gaan tellen. Men wilde het risico voorkomen dat de politie alsnog de stembriefjes in beslag zou komen nemen. Het resultaat zou door de burgemeester om negen uur die avond op het grote plein van onze plaats bekend worden gemaakt.

We begonnen met het opruimen van de bar en het afbreken van de tent. We begonnen met het opruimen van de bar en het afbreken van de tent. Nadat het tellen van de stemmen was gedaan, kregen we een stembus in handen. Velen lieten zich samen met de veelgezochte plastic dozen fotograferen. Het gebouw dat had gediend als stemlokaal werd afgesloten en ieder ging zijn weg. Het plein was al verlaten toen een groepje Mossos d'Esquadra een zegel plakte op de toegangsdeur van het gebouw. Ook zij hadden hun plicht voor die dag gedaan, zij het als mosterd na de maaltijd.

Ook mijn eega en ik verlieten nu het plein. We spraken met de groep van de lokale ANC af om bij één van hen thuis nog wat na te praten in afwachting totdat de resultaten bekend zouden worden gemaakt. Toen we daar zaten, vroeg een iemand om stilte want ze had een voicemail binnengekregen van een vriendin van haar. Met een huilende stem hoorden we: „Het zijn echt schoften, die

politie. Ik was in het stemlokaal. Één zo 'n monster pakte mijn hand en brak al mijn vingers. Ik ben nu in het ziekenhuis". We wisten al dat de politie erg hard op de menigte had ingeslagen. Maar nu begon het bij ons door te dringen hoe beestachtig de Spaanse politie en de Guardia Civil tekeer waren gegaan. De beelden zouden we later op de avond en in de komende dagen uitgebreid zien. Ook die van de geüniformeerde crimineel die de vingers van een jonge vrouw breekt, één voor één en in alle rust terwijl zij het uitschreeuwt van de pijn. Zo te zien zonder dat daar enige noodzaak voor was, want ze vormde geen enkele bedreiging. In een interview later las ik dat zij in het stemlokaal als vrijwilligster assisteerde om bejaarden te helpen met het stemmen.

6.11 De uitslag

Om negen uur gingen we gezamenlijk naar het plein waar het resultaat van de verkiezing bekend zou worden gemaakt. Hoewel het plein behoorlijk groot is, was het er bomvol. „Er hebben 3002 mensen gestemd, daarvan stemden er 71 tegen de onafhankelijkheid van Catalonië, 2893 voor en 38 stemden blanco. Dat betekent dat 96,4% van de stemmers gekozen hebben voor de Catalaanse onafhankelijke Republiek.” Na deze aankondiging klonk er een luid gejuich. Wij van het ANC feliciteerden elkaar. Alle inspanningen van de afgelopen acht jaren concentreerden zich in dit moment. Hiervoor hadden we dit allemaal gedaan, dit was ons doel en het was ons gelukt! Emoties kregen nu even de vrije loop. Als afsluiting werd het Catalaanse volkslied ‘Els segadors’ (‘De maaiers’) gezongen. Daarna namen mijn vrouw en ik afscheid van het groepje ANC activisten en gingen na een lange dag huiswaards.

Thuisgekomen wilden we nog zien en horen hoe het elders was gegaan. In een persconferentie op TV sprak president Carles Puigdemont het volk toe. Hij zei dat vandaag het Catalaanse volk door het verdedigen van de stembussen haar onafhankelijkheid heeft verdiend en beloofde de onafhankelijke Republiek Catalunya in de komende dagen uit te roepen. Een nieuw land was geboren. We konden rustig gaan slapen.

6.12 Nabeschouwing

Een jaar later, bij het herdenken van het referendum en het terugzien van de beelden van het politiegeweld, dezelfde die we al zo vaak gezien hebben of nieuwe die door de politie zelf werden gefilmd en de afgelopen dagen zijn gepubliceerd, kan ik mijn emoties nog steeds moeilijk bedwingen. Deze

gruwelijke beelden van vreedzame mensen bij de stemlokalen die mishandeld werden veroorzaken nog steeds een immens gevoel van woede en onmacht. Nog steeds veroorzaken ze een brok in mijn keel en kost het me moeite een traan te onderdrukken. En ik weet dat ik niet de enige ben. De Catalanen voelen zich geschoffeerd, in hun waardigheid aangetast en hebben het trauma van deze gebeurtenissen nog steeds niet verwerkt. Velen werden geslagen, getrapt, aan hun armen en hun haren getrokken, en nog heel veel meer, of zagen dit met eigen ogen gebeuren. Die dag werden er in eerste instantie 890 gewonden onder de bevolking geregistreerd. later werd dit gecorrigeerd tot 1066 gewonden, waarvan twee ernstig. Een jonge man verloor zijn oog door een rubberen kogel van de politie; een wapen dat in Catalonië verboden is om te worden gebruikt. Een ander kreeg een hartinfarct en werd door de omstanders gereanimeerd terwijl de politie gewoon doorging met het uit elkaar halen van de demonstranten en de hulpverleners hun werk bemoeilijkten. Dit alles omdat de mensen in Catalonië slechts één ding wilden: stemmen, stemmen om vreedzaam tot een overeenstemming te komen over een politieke kwestie, stemmen over hun eigen toekomst. Welke democraat ziet daar nu een misdaad in?

Figuur 6.3: *
Een bijeenkomst voor de campagne „Sí” in Solsona

Hoofdstuk 7

De volledige staatsgreep

7.1 De toespraak van koning Felipe VI

Op drie Oktober sprak koning Felipe VI het Catalaanse volk en haar leiders op strenge toon toe. Hij veroordeelde het referendum als een aanval tegen de Spaanse Staat en de grondwet. Met zijn toespraak koos hij dus duidelijk politiek partij en verloor daarmee zijn rol als staatshoofd. Afgezien dat het absurd is

om het stemmen te veroordelen als een aanval tegen wat dan ook, handelde hij regelrecht tegen zijn taak als staatshoofd en bemiddelaar zoals die in de Spaanse grondwet is voorgeschreven. Dit is niet heel erg verwonderlijk, daar zijn vader, Juan Carlos I, door generaal Franco als zijn directe opvolger werd aangewezen. De zogenaamde ‘democratische overgangperiode’ na de Franco dictatuur wordt in Catalonië daarom beschouwd als een verholen voortzetting van het Franco regiem. Als gevolg van de toespraak van Felipe verbrak de huidige Catalaanse regering alle contacten met het koninklijk huis. De toespraak betekende ook een vrijbrief voor de Spaanse regering van Rajoy.

7.2 Opschorting van de Catalaanse autonomie

Na het referendum besloot de Spaanse regering om grondwetsartikel 155 in werking te stellen. Dit artikel zegt dat een autonomie tijdelijk onder toezicht

kan komen te staan van de centrale regering indien deze ‘ongehoorzaam’ zou zijn. De centrale overheid kan in dat geval dus bevelen opleggen aan de regering en administratie van zo ’n autonome regio. Voordat deze wet in werking kan worden gesteld, moet een parlementaire commissie alle partijen horen en wederhoren. Spaanse juristen die gespecialiseerd zijn in de grondwet, sloten begin Juli uit dat ‘artikel 155’ nog voor het referendum van één Oktober kon worden ingesteld, want men schatte dat een dergelijke procedure al gauw drie maanden zou kosten. President Rajoy gaf echter een geheel andere interpretatie aan dit grondwetsartikel. Met een partijdige commissie in de Senaat, waar hij de absolute meerderheid had, joeg hij na het referendum de gehele onderzoeksprocedure er in twee weken door heen. Hij ontsloeg de regering van Puigdemont, ontbond het Catalaanse Parlement en schreef nieuwe verkiezingen uit. Dit besluit druist regelrecht tegen de Spaanse grondwet en het Catalaanse Statuut in. Daarin wordt verklaard dat het Catalaanse Parlement soeverein is en alleen de Catalaanse president het recht heeft om verkiezingen in Catalonië uit te schrijven. Zelfs bij gedwongen afwezigheid van de Catalaanse president, zoals ziekte of overlijden, moet het Parlement opnieuw een president aanstellen voordat zij ontbonden kan worden. Het waren dus president Rajoy en zijn politieke partners Ciutadans en PSOE die, samen met het sterk gepolitiseerde Constitutioneel Hof, een Staatsgreep pleegden en niet de Catalaanse afscheidingsbeweging, zoals de unionistische partijen willen doen geloven.

Hoofdstuk 8

Onvrije verkiezingen in Catalonië

Figuur 8.1: *

Het nieuwe Catalaanse Parlement. De gele strikken op de lege stoelen representeren de gekozen parlementsleden in ballingschap of in de gevangenis. Enkelen hier op de foto (Carme Forcadell, Raul Romeva, Jordi Turull en Jordi Rull), zitten nu ook gevangen. Marta Rovira week uit naar Genève.

8.1 Rajoy en de unionisten verliezen

Na de opschorting van de Catalaanse autonomie schreef de Spaanse president Rajoy vervroegde verkiezingen in Catalonië uit. Door het gevangen laten zet-

ten van zijn politieke tegenstanders, de Catalaanse politici, dacht hij er zeker van te zijn dat de unionistische partijen deze verkiezingen zouden winnen. Maar ondanks de gerechtelijke vervolgingen, de sterk partijdige kiescommissie, de twee miljoen Euro 's die de unionistische partij Ciutadans van de Spaans beursgenoteerde bedrijfsmachten, de IBEX 35, ontvingen voor haar verkiezingscampagne, wonnen de Catalaanse onafhankelijkheidspartijen de verkiezingen van 21 December opnieuw. Dit keer presenteerde de partij ERC zich apart van de kiesgroep van Puigdemont, JxCat (Samen voor Catalonië). JxCat werd gekozen als de grootste onafhankelijkheidspartij. Puigdemont zou dus opnieuw moeten worden aangesteld als president van Catalonië.

8.2 Justitie schendt burgerrechten

Maar aangezien hij het Spaanse grondgebied niet kan betreden en de onderzoeksrechter van het Spaanse Hooggerechtshof, Llarena, verbood dat hij zich door middel van een videoconferentie in het Catalaanse Parlement kon presenteren (op straffe van rechtsvervolging van de kamervoorzitter), werd zijn aanstelling als president tegengehouden. Ook twee andere presidentskandidaten van JxCat hield rechter Llarena tegen. Het Spaanse Hooggerechtshof benadeelt hiermee niet alleen de betrokken politici, maar ook de kiezers. Bovendien schendt het Hof het internationale politieke recht: gevangenen in voorarrest en ballingen mogen zich voor verkiezingen presenteren en politiek actief zijn. Hun advocaten hebben hiervan aangifte gedaan bij de VN Commissie van de Rechten van de Mens in Geneve. Deze commissie heeft Spanje opgeroepen om de politieke rechten van de Catalanen te respecteren. Het uiteindelijke, maar niet-bindende, oordeel wordt binnen korte termijn verwacht. Ook de politieke rechten van de andere parlementariërs die gevangen zitten worden aangetast. Zij moeten van de rechter uit het Parlement worden gezet en 'tijdelijk' worden vervangen: een constructie waarin wettelijk niet in is voorzien en dus juridisch niet beschermd is. In andere woorden: na acceptatie van dit 'voorstel' van de rechter is het niet gegarandeerd dat de gekozen parlementariërs na vrijspraak weer op hun parlamentszetel kunnen terugkeren. De politieke partijen zijn het er nog niet over eens of, en hoe, zij aan dit voorstel van Llarena gehoor zullen geven ¹. Één ding is wél duidelijk: de gerechtelijke macht drukt zwaar haar stempel op het Parlement en

¹Uiteindelijk kwamen de twee grootste partijen die voor onafhankelijkheid zijn, JxCat en ERC, tot een overeenkomst dat het Parlement zou beslissen of de parlementariërs al dan niet moeten aftreden. Op twee Oktober, nadat er twee maanden geen Parlementair debat had plaats gevonden als gevolg van deze affaire, werd dit in behandeling genomen. De absolute meerderheid besloot om de bedreigde parlementariërs niet af te zetten en hun stem aan iemand anders te delegeren. Daarmee gaf het Parlement gedeeltelijk gehoor aan

beïnvloedt op deze manier het politieke verloop van de Catalaanse politiek. Een ongeoorloofd fenomeen in een democratische rechtsstaat.

rechter Larena, maar behield haar soevereiniteit. Er bestaat echter onzekerheid of de gedelegeerde stemmen wel rechtsgeldig zijn. De gehele problematiek is het gevolg van het onwettige voorstel van Larena en de politieke partijen willen hem niet ongehoorzaam zijn uit vrees voor gerechtelijke vervolgingen.

Hoofdstuk 9

De tegenaanval

De Catalaanse president Puigdemont zou voor het houden van het referendum van 1 Oktober vorig jaar belastingsgeld hebben ‘misbruikt’. Uit de boekhouding is echter nergens terug te vinden dat er publiek geld is besteedt aan stembriefjes en stembussen. Catalonië stond bovendien reeds twee jaar onder financieel toezicht van de Spaanse regering. Rajoy en zijn minister van financiën beweerden daarom dat er geen enkele Euro overheids geld aan het referendum is besteed. Toch worden de Catalaanse politici beschuldigd van geldsmisbruik en moesten zij een borg betalen om dit bedrag te dekken. De aankoop van stembussen en kiesbriefjes werd in werkelijkheid door particulieren gedaan en bekostigd ¹. Kortom, het gerechtelijk onderzoek zit vol fouten, verdraaiingen en onwaarheden om de aanklacht van rebellie te onderbouwen. De onderzoeksrechter van het Hooggerechtshof, Llarena, zoekt geen evenwicht in de argumenten voor en tegen de aanklacht en zonder degelijk bewijsmateriaal ². De Catalaanse politici die in België in ballingschap zitten, waaronder president Puigdemont, hebben hem daarom bij de Belgische justitie aangeklaagd wegens partijdigheid. In juridische termen gesproken willen zij de onderzoeksrechter ‘wreken’. De Hoge Juridische Raad en de Spaanse regering hebben verklaard dat zij Llarena onvoorwaardelijk

¹De geschiedenis over de aankoop van de stembussen wordt beschreven in het boek „Operació urnes” („Operatie stembussen”). De aankoop van de stembussen in China met behulp van BitCoins, de levering in Frankrijk, de clandestiene smokkel over de Spaanse grens, de verspreiding over geheel Catalonië en het verstoppertje er van, alles bedacht en uitgevoerd door vrijwilligers, leest als een thriller. Onlangs werd de initiatiefnemer van deze operatie geïnterviewd in het TV programma FAQs. Uit angst voor represailles door de Spaanse justitie werden zijn gezicht en stem onherkenbaar gemaakt.

²Onderzoeksrechter Llarena veroorzaakte zoveel ongeregelheden in de gerechtelijke procedures, waaronder veranderingen in de aanklacht na het uitvaardigen van het Europese uitleveringsbevel, dat de Belgische openbaar aanklager zelfs weigerde de aanvragen voor uitlevering in behandeling te nemen.

in deze zaak steunen. De Spaanse regering drong er vervolgens bij de Belgische regering sterk op aan dat deze de zaak tegenover de Belgische justitie persoonlijk op zich zou nemen. De Belgische regering weigerde dit als zijnde onmogelijk in een rechtsstaat waarin de machten zijn gescheiden³. Uiteindelijk wordt de verdediging door een Belgisch advocatenkantoor (op kosten van de Spaanse belastingbetaler, dat weer wel) uitgevoerd. Deze affaire heeft er dus toe geleidt dat de facto het Spaanse justitiële systeem nu voor een Belgische rechtbank terecht staat, terwijl de politici er alleen op uit waren om de Spaanse onderzoeksrechter te wreken in deze burgerrechtszaak. Het kan echter tot zelfs een jaar duren voordat de definitieve uitspraak over de gewraakte rechter zal vallen.

³De verhoudingen tussen Spanje en België zijn sindsdien verslechterd. De Spaanse regering riep zelfs de Belgische ambassadeur op het matje. Tot nu toe is dit nog nooit vertoond tussen bevriende EU lidstaten. Het valt niet meer te ontkennen dat het Catalaanse onafhankelijkheidsstreven een Europese zaak is en geen Spaanse interne aangelegenheid.

Hoofdstuk 10

Spanje bracht Catalaanse banken tot aan de rand van de afgrond

10.1 Inleiding

Voor het referendum in Catalonië op 1 Oktober 2017 waarschuwde de Spaanse regering dat een eventuele meerderheid voor onafhankelijkheid, en een daaropvolgende onafhankelijkheidsverklaring, zou leiden tot een vlucht van bedrijven. Ze kregen gelijk: gedurende de weken na het referendum besloten veel bedrijven hun hoofdkantoor naar buiten Catalonië te verplaatsen. Ook de twee grootste Catalaanse banken, CaixaBanc en Banc Sabadell, verplaatsten hun hoofkantoren respectievelijk naar Valencia en Alicante. Het overgrote deel van de bedrijven die verhuisden waren Spaanse of Catalaanse bedrijven, waaronder alle beursgenoteerde IBEX-35 bedrijven. Echter, geen multinationalaal bedrijf in Catalonië van buitenlandse besloot verplaatse haar hoofdkantoor. De Catalaanse krant ARA deed een onderzoek hierna en publiceerde onlangs haar bevindingen. Hieronder volgt een samenvatting er van.

10.2 Banken vertrekken

Op twee Oktober, de dag na het referendum, haalden alle Spaanse overheids- en nutsbedrijven hun geld weg bij CaixaBanc en Bank Sabadell. Het ging bij Sabadell om een bedrag van 2 miljard Euro die werden weggehaald door Renfe, Adif, Ports de l'Estat (staatshavenbedrijf), RTVE (nationale omroep) en anderen. Het precieze bedrag dat bij CaixaBanc werd weggehaald is

onbekend. Omdat deze bank drie maal groter is dan Banc Sabadell, wordt dit geschat op een zes à acht miljard Euro. Toen de banken de directies van de betrokken overheidsbedrijven belden om te vragen waarom zij hun rekeningen opzegden, zei men dat dit in opdracht was van bovenaf. De actie was dus duidelijk georganiseerd door de Spaanse regering van Rajoy onder leiding van de minister van financiën, Luis de Guindos. De Spaanse Bank had berekend dat het wegtrekken van één miljard Euro voldoende zou zijn om een bank te laten omvallen. Het weghalen van het geld door de overheidsbedrijven, in totaal zo 'n 10 miljard Euro 's, was dus ruimschoots voldoende voor een faillissement. Deze leegloop had, zoals te verwachten was, bovendien een sneeuwbaaleffect. In totaal verloren de banken een bedrag van 35 miljard Euro 's. Toen de banken contact opnamen met minister de Guindos, vertelde deze hen dat wanneer zij hun hoofdkantoor naar buiten Catalonië zouden verplaatsen, de cliënten weer terug zouden komen. Beide banken konden kiezen: of een direct faillissement, of hun hoofdkantoor verhuizen. Beiden kozen voor de laatste optie. Banc Sabadell eerst en CaixaBanc later, daar deze in principe eerst overleg met haar aandeelhouders moest plegen. Door het uitvaardigen van een decreet door de Spaanse regering, kon CaixaBanc zonder toestemming van haar aandeelhouders verhuizen. Na een jaar hebben de banken 80% van het verloren geld weer terug kunnen krijgen.

10.3 Particuliere sector volgt

Vele particuliere bedrijven waren door het vertrek van deze banken ook gedwongen om te verhuizen. Daarnaast was de druk van andere Spaanse bedrijven erg groot. Bekend is het verhaal van het toeleveringsbedrijf aan het warenhuis Corte Inglés. Een directeur van dit bedrijf eiste een toeleverancier om uit Catalonië te vertrekken, „anders zul je wel zien wat er gebeurt”. De ministers kunnen echter geen directe invloed op particuliere bedrijven, met name buitenlandse multinationals, uitoefenen. De krant ARA zegt zeer sterke aanwijzingen te hebben dat koning Felipe VI persoonlijk de grootste bedrijven belde om deze er toe te bewegen hun hoofdkantoor te verplaatsen. De autofabrikant Seat besloot om politiek neutraal te blijven en solidair met haar werknemers in Barcelona te zijn. Seat meldde als enige dat de Spaanse koning contact met haar directie had gezocht om te verhuizen. Wel moesten zij door de politieke situatie de presentatie van hun nieuwe model met de Catalaanse naam ‘Tarraco’ uitstellen.

10.4 Samenvattend

In totaal zijn er na het referendum, afhankelijk aan wie men het vraagt, tussen de 3500 en 4500 bedrijven uit Catalonië naar andere delen in Spanje vertrokken.

Door de directe inmenging van koning Felipe VI in een politieke aangelegenheid, in het nadeel van een deel van zijn eigen bevolking, heeft de Spaanse koning zijn rol als hoofd van de Spaanse staat en zijn neutraliteit verloren. Daarmee heeft hij direct tegen artikel 56 van de grondwet in gehandeld.

De Spaanse regering van Rajoy provokeerde zelf de economische onzekerheid in Catalonië. Haar voorspelling bleek dus in werkelijkheid een bedreiging te zijn geweest. Zij misbruikte daarbij publiek geld, dat bedoeld is om lonen, pensioenen uitkeringen en toeleveranciers te betalen, voor haar eigen politieke doeleinden. De regering zette het voortbestaan van de twee grootste banken in Catalonië op het spel. Daarmee speelde zij met de financiële zekerheid van de spaarders en de financiële stabiliteit van Spanje. De bedenker van deze operatie, ex-minister van financiën Luis de Guindos, is momenteel vicepresident bij de Europese Centrale Bank (ECB). Gezien deze geschiedenis, is dit een zeer zorgelijke situatie. Alsof men de vos op de kippen laat passen.

10.5 Nawoord

Misschien dat dit boekje de Nederlandstalige lezer weinig of niets kunnen schelen omdat men zelf niet door de Spaanse misstanden benadeeld wordt. Maar in dit geval zou ik daar toch een kleine uitzondering op maken. Spanje werd niet lang geleden met Europees geld van haar ondergang gered. Nu zet ditzelfde land haar financiële stabiliteit op het spel op de kosten van... U raad het al.

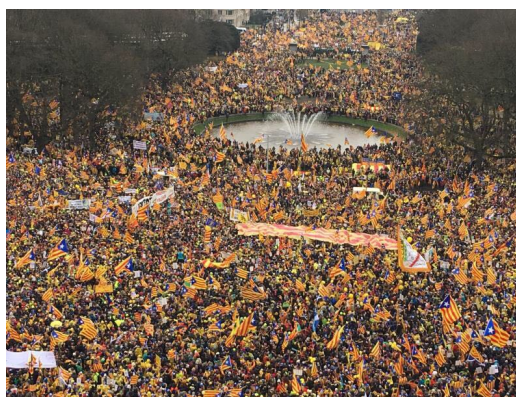
Hoofdstuk 11

Volharding

Momenteel worden vele fundamentele mensenrechten en burgerrechten, de basis van de Europese Unie, door Spanje geschonden. Gedurende het afgelopen jaar hebben de Europese Commissie onder leiding van Jean-Claude Juncker, de Europese Raad onder leiding van Donald Tusk, en het Europese Parlement niets of weinig tegen deze rechtenschendingen gedaan en doen het politieke conflict af als een interne aanlegenschap van de ‘democratische rechtsstaat’ Spanje. Met de uitspraken van de justitie van enkele individuele Europese (lid)staten, Duits-

land, België en Zwitserland, blijkt dat dit conflict een Europese zaak is. Justitie van deze landen kwam tot de conclusie dat de politici in ballingschap onterecht worden vervolgd voor rebellie en oproer met gewapend geweld. Oftewel de gerechtelijke vervolgingen door Spanje zijn vanwege politieke motieven en niet vanwege objectief gebeurde feiten. Van een eerlijke rechtspraak in Spanje kan dus nauwelijks worden gesproken. Hoogst waarschijnlijk zou de rechtbank van Edinburg tot dezelfde uitspraak als Duitsland zijn gekomen indien Llarena het uitleveringsbevel van minister Clara Ponsatí niet op het allerlaatste moment had ingetrokken om niet nog meer gezichtsverlies te leiden.

Ondanks de opschorting van de Catalaanse autonomie, de rechtsvervolgingen van meer dan duizend mensen, waaronder politici, leerlaren, artiesten

Figuur 11.1: *

In december 2017 bezochten 45.000 Catalanen hun president Puigdemont in Brussel om hem te steunen.

et cetera, en het (politie)geweld is de wens voor de Catalaanse onafhankelijkheid niet afgenomen, integendeel. De verkiezingen en de aanhoudende protestdemonstraties, zoals onlangs op elf September, tonen dit duidelijk aan. Binnen verscheidene Europese landen en EU lidstaten (België, Zwitserland, Slovenië, Groot Brittannie, Denemarken, Finland, Litouwen) vind een maatschappelijk debat over dit conflict op parlementair niveau plaats. Bij de Nederlandse samenleving is een dergelijk debat helaas totaal afwezig. Dat is jammer, daar Nederland in haar geschiedenis zelf te leiden heeft gehad van de Spaanse tirannie en, meer recent, van het fascisme. Bovendien is Nederland altijd een voorbeeld geweest in het verdedigen van fundamentele mensenrechten en het zelfbeschikkingsrecht van volkeren. Maar met zeer grote zekerheid zal vroeg of laat iedere ministerraad in Europa een besluit moeten nemen over de onafhankelijke Republiek van Catalonië. Ondanks dat er vaak grote meningsverschillen en spanningen tussen de onafhankelijkheidspartijen bestaan over de te volgen strategie (door de invloed van de Spaanse justitie op de Catalaanse politiek ligt er constant een regeringscrisis op de loer)¹, zijn de Catalanen vastbesloten in hun vreedzaam streven naar vrijheid, democratie en gerechtigheid. Een andere mogelijkheid om dit te verkrijgen dan zich af te scheiden van Spanje is er gewoonweg niet. Na veertig jaren van overleg en onderhandelingen is gebleken dat Spanje geen democratische verbeteringen wil en dat zij een onbetrouwbare partner is.

¹De Catalaanse onafhankelijkheidsbeweging verloor haar meerderheid in het Parlement sinds 11 Oktober 2018. Het parlamentsbestuur besloot toen uit angst voor rechtsvervolgning de stemmen van ex-president Puigdemont en zijn drie ministers die gevangen zitten, niet meer te accepteren als zijnde rechtsgeldig. Dit was een direct gevolg van de bedreigingen van onderzoeksrechter Llarena die ‘suggereerde’ om hen op illegale manier te vervangen. De tweede parlamentsvoorzitter Josep Costa verteld in een interview dat in totaal 19 parlementariërs vervolgd worden, gevangen of in ballingschap zitten. Hierdoor hebben de onafhankelijkheidspartijen 30% van hun stemkracht in het Catalaanse Parlement verloren door de invloed van de Spaanse justitie.

Hoofdstuk 12

Een jaar van Spaanse schande en onrechtvaardigheid

Figuur 12.1: *

‘Vrijheid voor de politieke gevangenen’

12.1 Inleiding

Vandaag, 16 Oktober 2018, zitten de leiders van de burgerbewegingen ANC en Omnium Cultural, Jordi Sànchez en Jordi Cuixart EEN JAAR LANG gevangen in afwachting op hun proces. Zij worden beschuldigd van tumult en oproer. De aanleiding van hun aanklacht is de spontane en vreedzame protestdemonstratie op 20 September 2017, waar ikzelf getuige was dat er van geweld of iets van dien aard absoluut geen sprake is geweest chapter4. De advocaat van Cuixart, Àlex Solà, meldt dat vanaf het begin van het gerechtelijk onderzoek grote juridische ongeregelheden hebben plaats gevonden, zo-

als dat in gerechtelijke termen heet. Nu het onderzoek nagenoeg is afgerond en het rapport van onderzoeksrechter Llarena in handen is van de advocaat, maakt Solà bekend dat in het gerechtelijk onderzoek met geen woord wordt gesproken over de uitspraak van de rechtbank van Sleeswijk-Holstein die weigerde om president Puigdemont aan Spanje uit te leveren wegens oproer. Ook zegt hij dat er 51 dozen met informatie van de Catalaanse politie, de Mossos d'Esquadra ontbreken, en de verklaringen van beide Jordi's zelf. Indien het proces inderdaad plaats zal vinden, is het bijvoorbaat duidelijk dat deze rechtszaak een grote farce is en niets met justitie heeft te maken. Advocaten van de andere politieke gevangenen melden dat hun verdediging sterk wordt bemoeilijkt. Veel documenten die zij tot hun beschikking behoren te hebben, zoals verhoren, getuigenverslagen, bewijsmateriaal zijn niet of moeilijk op het informatie systeem van de rechtbank te vinden of de geschreven teksten komen niet overeen met de audiobanden van de verhoren van hun cliënten.

Op 15 Oktober, de dag voor de verjaardag van hun gevangenschap, eiste Amnestie International nogmaals hun directe vrijlating. De organisatie ziet geen enkele rechtvaardiging in hun voorlopige hechtenis.

12.2 De politieke gevangenen

Hier volgt de lijst van alle gevangenen als direct gevolg van het onafhankelijkheidsproces in Catalonië. Alle gevangenen en nagenoeg alle ballingen worden beschuldigd van rebellie of oproer en van lidmaatschap van een criminele organisatie of samenwerking daarmee.

Figuur 12.2: *

De gevangenis Lledoners met het Montserrat gebergte op de achtergrond

- Jordi Sànchez, leider van de burgerbewegingen Assemblea Nacional Catalana (ANC). Gevangen sinds 16 Oktober 2016
- Jordi Cuixart, leider van de burgerbewegingen Omnium Cultural. Gevangen sinds 16 Oktober 2016. Beide Jordi's worden beschuldigd van opruiing voor het protest van 20 September 2017 voor het ministerie

van Economische Zaken chapter3. Zij worden tevens gezien als collaborateurs van een criminele organisatie.

- Carme Forcadell, voorzitter van het Catalaanse Parlement. Zij zit sinds 23 Maart 2017 gevangen en wordt beschuldigd van wettelijke ongehoorzaamheid vanwege het toelaten van het Parlementaire debat op zes en zeven September over de referendumwet en de juridische overgangswet chapter2.
- Quim Forn, minister Binnenlandse Zaken. Sinds twee November 2017 zit hij gevangen. Als politiek hoofd van de Mossos d'Esquadra zou hij te weinig hebben gedaan om het referendum tegen te houden.
- Oriol Junqueras wordt als vicepresident beschuldigd van de illegale financiering van het referendum. Samen met Quim Forn zit hij sinds twee November 2017 gevangen in afwachting op zijn proces.
- Raul Romeva was minister Buitenlandse Zaken. Op twee November werd hij gevangen gezet en na betaling van een borg weer vrij gelaten. Op 23 Maart werd hij opnieuw gevangen gezet.
- Dolors Bassa was minister van arbeid en sociale zaken. Zij zit gevangen sinds 23 Maart. In eerste instantie kwam zij na een borgtocht na haar vangenneming op twee November 2017 vrij.
- Josep Rull was minister van territoriale zaken en duurzaamheid. Hij zit sinds 23 Maart gevangen.
- Jordi Turull was hoofd van het presidentieel bureau en regeringswoordvoerder. Na zijn eerste vangenschap op twee November 2017 werd hij vrijgelaten na het betalen van zijn borg. Sinds 23 Maart zit hij opnieuw gevangen. Dit was de dag nadat hij zich als president in het Parlement had gepresenteerd, maar niet de absolute meerderheid haalde. Op 24 Maart zou het parlement opnieuw stemmen over zijn presidentschap, waar in dat geval een gewone meerderheid nodig zou zijn geweest om hem president te maken. Door zijn vangenneming ging deze Parlementaire zitting niet door en was het presidentschap voor Turull van de baan. Hiermee was hij, na Puigdemont en Sànchez, de derde presidentskandidaat die door de onderzoeksrechter Llarena werd tegengehouden. Onlangs wist de Catalaanse publieke omroep beslag te leggen op de geluidsbanden met zijn verhoor. Daarin verklaart Turull tegenover Llarena dat het bij zijn tweede vangenneming voor hem overduidelijk is dat hij vanwege politieke motieven van zijn vrijheid wordt berooft.

Hij onderbouwt zijn overtuiging omdat er geen nieuwe feiten bekend zijn geworden, hij zich al die tijd aan de wet heeft gehouden en zich wekelijks bij de politie heeft gemeld, zoals hem was opgedragen. De enige reden dat hij niet vrij is, zo beweert hij, is om te voorkomen dat hij president wordt. Ook zegt hij niet in te gaan op de „uitnodiging” van Llarena om afstand te doen van zijn politieke overtuiging voor een onafhankelijk Catalonië.

12.3 Personen in ballingschap

- Carles Puigdemont week na het verklaren van de Catalaanse Republiek op 27 Oktober uit naar België. Als president van de Catalaanse regering wordt hij beschuldigd leider van een criminele organisatie te zijn die rebellie, een gewapende opstand tegen de gevestigde orde, heeft gepleegd door het houden van een referendum. De Belgische openbare hoofdaanklager weigerde echter het Europese arrestatie- en uitleveringsbevel in behandeling te nemen vanwege de vele procedurefouten. Rechter Llarena trok daarop de uitleveringsaanvragen tegen alle politici in. Nadat de Europese uitleveringsbevelen door de Spaanse onderzoeksrechter waren ingetrokken, reisde Puigdemont door Europa om bekendheid te geven aan de Catalaanse zaak. Tijdens zijn bezoek aan Finland werd opnieuw een arrestatiebevel tegen hem uitgevaardigd en werd hij in Duitsland op zijn terugweg gearresteerd. De rechtbank van Sleeswijk-Holstein wilde hem echter alleen uitleveren voor mogelijk misbruik van overheidsgeld, maar niet voor de beschuldiging van rebellie. Llarena trok vervolgens opnieuw alle uitleveringsbevelen weer in. Zijn arrestatiebevel in Spanje, en dat van zijn ministers, is echter nog steeds van kracht.
- Clara Ponsatí week na de verklaring van de Catalaanse Republiek uit naar Schotland en nam daar haar oude baan als hoogleraar economie bij de universiteit van St Andrews weer op. Zij was minister van onderwijs in de regering van Puigdemont en wordt beschuldigd van oproer vanwege het gebruik van enkele scholen als stemlokaal voor het referendum.
- Toni Comín week samen met Puigdemont uit naar België. Hij was minister van gezondheidszorg en wordt beschuldigd wegens oproer en lidmaatschap van de criminele organisatie.
- Lluís Puig week samen met Puigdemont uit naar België. Hij was mi-

nister van kunst en cultuur en wordt beschuldigd wegens oproer en lidmaatschap van de criminele organisatie.

- Meritxell Serret week samen met Puigdemont uit naar België. Zij was minister van landbouw en visserij en wordt beschuldigd wegens oproer en lidmaatschap van de criminele organisatie.
- Anne Gabriel is parlamentslid van de politieke groepering La CUP. Sinds de zomer van 2018 verblijft zij in Zwitserland omdat zij geen verklaring voor het Hooggerechtshof wil afleggen vanwege. Zij wordt beschuldigd van wettelijke ongehoorzaamheid.
- Marta Rovira, fractievoorzitter JxSí en week in Augustus 2018 uit naar Zwitserland. Zij wordt beschuldigd voor opruiing.

12.4 Andere vervolgd

Deze lijst vormt echter maar de top van de ijsberg. Naast deze gevangenen en uitgeweken politici zijn er meer dan duizend politici en burgers die gerechtelijk vervolgd worden in verband met het referendum. Onder hen bevinden zich 712 burgermeesters, Josep Lluís Trapero van de Mossos d'Esquadra (bekend van zijn adequaat handelen na de terroristische aanslagen in Barcelona en Cambrils), omdat hij te weinig (hardhandig) zou hebben ingegrepen om het referendum te stoppen. Een tiental leraren en leraressen die het politiegeweld van 1 Oktober in de klas met de kinderen en jongeren bespraken. Een clown die met zijn neus op naast een Guardia Civil op wacht ging staan tijdens een huiszoeking. Een garagetechnicus die weigerde om een auto van de Guardia Civil te repareren na de gebeurtenissen van 1 Oktober. Een jonge vrouw, Tamara Carasco, die haar dorp niet mag verlaten, zelfs niet om haar zieke moeder te bezoeken, omdat zij uit protest een weg had geblokkeerd. Naast de aanklacht van lidmaatschap van een criminele organisatie of rebellie, gaat het in veel gevallen om een aanklacht van haatzaaien tegen de politie¹. De schendingen van fundamentele mensenrechten blijft niet beperkt tot het Catalaanse conflict. Een geval is de rapper Valtònyc die naar België uitweek om drieënhalf jaar gevangenisstraf te ontlopen wegens zijn kritiek op

¹Het zaaien van haat kan volgens de Spaanse strafwet alleen tegen etnische minderheden vanwege geloof, afkomst, ras, seksualiteit en dergelijke. Een politiecorps valt niet in deze categorie. Daarom is het juridisch onmogelijk om te worden aangeklaagd voor het zaaien van haat tegen de politie. Toch is dit een door Spaanse rechters wijdverbreide praktijk. Hiermee wordt nogmaals aangetoond dat het rechtssysteem als pressiemiddel wordt gebruikt.

het koningshuis in zijn liedjes. De Belgische justitie beraadt nog over zijn uitlevering. Voorlopig is hij op vrije voeten omdat de rechtbank van Gent vindt dat zijn tekst onder de vrijheid van meningsuiting valt en geen aanzet tot terrorisme is.

12.5 Opmerking tot slot

Om een einde te maken aan deze nachtmerrie van onrechtvaardig gevangenen en vervolgd, veroorzaakt door een tot op het bot verziekt en onverbeterbaar juridisch systeem, onder leiding van een club corrupte geestelijk gestoorden die de titel ‘rechter’ onwaardig zijn ², is maar op één manier mogelijk: een verandering van jurisdictie, oftewel de oprichting van een onafhankelijke Catalaanse rechtsstaat.

²Ex-minister van justitie van het autonome gebied Baskenland, Joseba Azkarraga, zei in het TV3 programma FAQs dat Llarena geen rechter genoemd kan worden, want er zijn politieke gevangenen als gevolg van samenspanning en corruptie door de Spaanse justitie. Ik ben me er van bewust dat het erg vreemd in de oren klinkt om met zo weinig respect over de Spaanse justitie te spreken. Maar een ieder die zich een beetje verdiept in de juridische gang van zaken in dit proces, en vele andere die het Nederlandse nieuws niet halen, zal niet anders oordelen.

Hoofdstuk 13

Een bezoek aan de gevangenis Lledoners

13.1 Eerbetoon aan de slachtoffers en dienstverleners bij de terroristische aanslag

Op zeventien Augustus was het een jaar geleden dat de terroristische aanslagen in Barcelona en Cambrills plaats vonden. Dit werd herdacht in Barcelona in het bijzijn van de burgermeesteres, de Generalitat, de president en de koning van Spanje. De herdenking van de slachtoffers stond hierbij centraal. Er werden bloemen gelegd op het mozaïek van Joan Miro, midden op de passage van de Ramblas waar het busje stopte dat in totaal zestien slachtoffers had gemaakt.

De Catalaanse politieke partijen en de burgerorganisaties ANC en Omnium Cultural waren afwezig bij deze plechtigheid als protest tegen de aanwezigheid van de koning. Felipe VI heeft goede banden met het regiem van Saudi Arabië, welke de Islamitische Staat steunt en er wapens aan verkoopt. Afgelopen jaar steeg de wapenverkoop van Spanje aan dit regiem met zo 'n 30%.

Als alternatief kozen de Catalaanse partijen om een eerbetoon aan de hulpdiensten en de Mossos d'Esquadra te houden. Het politieke hoofd van de Mossos en minister van Binnenlandse Zaken op dat moment, Quim Forn, zit in de gevangenis Lledoners nabij de stad Manresa. Besloten werd om de demonstratie naast deze gevangenis te houden.

13.2 Achter de gevangenis

Dus togen mijn vrouw en ik ook naar deze plek. Vanuit onze woonplaats werd door het ANC een bus geregeld. Gezien de vele inschrijvingen moest er een groot formaat bus worden gehuurd. Die middag regende het pijpenstelen. Het leek er op dat de mensen zich niet hadden laten tegenhouden door het weer: er stond een lange file van auto's en bussen richting de plek bij de gevangenis waar de akte zou plaats vinden. Het bouwland rondom de gevangenis is kaal, daar de oogst al binnen is gehaald. Twee grote velden aan weerszijden van de gevangenis wer-

den daarom aangewezen als parkeerplaatsen. Vanwege de modder werden de bussen op het terrein van een houtzagerij geparkeerd. Vandaar moesten we naar het veld achter de gevangenis lopen. Dwars over het kale bouwland of over een weggetje. Het leek niet veel uit te maken. De rode klei kleeft met evenveel enthousiasme aan de schoenen. Dus kozen we voor de kortste weg dwars door de velden. „Daar zitten ze. Waarschijnlijk in de tweede vleugel”, zei ik tegen mijn vrouw die hier voor het eerst kwam. Op het veldje stond een podium onder een grote tent. President Quim Torra zou vooraf aan de plechtigheid een bezoek aan Quim Forn in de gevangenis brengen. Sprekers waren de leiders van de burgerorganisaties, een woordvoester van de brandweer, de echtgenote van Quim Forn en als laatste president Torra zelf. Tijdens de spreekbeurten stopte het eindelijk met regenen. Paraplu's konden worden opgeborgen, zij het niet voor lang. Het bleef druilerig die avond. Wij stonden aan de rand van het veld, grenzend aan de gevangenis. Alleen het weggetje rondom het complex, de goederenspoorweg naar de zoutmijnen in Suria die daar ligt ingegraven, en het prikkeldraad scheidde ons van het gevangenisterrein. Toen de spreekbeurten waren afgelopen, speelde iemand een stukje muziek op een viool. Ter afsluiting zong men het Catalaanse volkslied. Een volk dat niet stopt met het zingen voor haar vrijheid, in de regen en de modder voor een gevangenis waar hun leiders zitten, zijn winnaars. Niet de machtigste Staat ter wereld kan zo iets blijven negeren en weerstaan. Vroeg of laat moet Spanje toegeven en zullen de Catalanen hun vrijheid verkrijgen.

Daarna aardde de bijeenkomst in een manifestatie voor de vrijheid van de politieke gevangenen: de twee leiders van de burgerorganisaties en vijf mi-

Figuur 13.1: *
Achter in het veldje bij de gevangenis met uitzicht op de cellen.

nisters van president Puigdemont. Richting de cellen riep men: „Llibertat!” („Vrijheid!”), „Independència!” („Onafhankelijkheid!”) en: „No esteu sols!” („Jullie zijn niet alleen!”). Opeens zagen we een arm uit één van de raampjes van de cellen steken. De persoon daar zwaaide krachtig rond met een geel T-shirt of een sjaal. Groot enthousiasme onder de menigte, gefluit en nog meer geroep „Jullie zijn niet alleen!”. Gezien de lange arm en de kracht waarmee het doek werd rondgezwaid, moet het minister Raul Romeva zijn geweest. Hij is bijzonder lang van bouw en zeer sportief ingesteld. Ik las dat het zwembad in de gevangenis sinds lange tijd weer open is. Romeva is een enthousiast zwemmer en kan er als toezichthouder en reddingszwemmer dienen ¹.

Vervolgens toog men terug naar de auto 's en de bussen die stonden te wachten. De stilte rond de gevangenis keerde weer terug. „De isolatie, om afgesloten te zijn van familie, vrienden en collega's is het zwaarste van alles” zei onlangs één van de gevangen politici. Toen brak de lucht open. De ondergaande zon was nog net te zien. Tussen de laaghangende wolken boven de geheuvelde velden verscheen zwak een regenboog. Het was de regenboog van hoop.

Figuur 13.2: *

Uitzicht op de cellen van de gevangenis Lledoners.

¹Ook de andere gevangen politici hebben met hun activiteiten een positieve uitstraling op hun medegevangenen. Zo geeft vicepresident Junqueras bijvoorbeeld les in de geschiedenis van de filosofie.

Hoofdstuk 14

Wat nu?

14.1 Inleiding

Een jaar na het referendum bevinden we ons op een zeer kronkelig en onoverzichtelijk politiek pad. Toen had men een duidelijk doel voor ogen: het houden van een referendum, ondanks dat dit verboden was door de Spaanse Staat. Het gewelddadig optreden, het gevangen zetten van de burgerleiders en de politieke leiders en het opheffen van de Catalaanse autonomie door de Spaanse staat hebben toen voorkomen dat de Juridische overgangswet door het Parlement werd aangenomen. Hoewel er nu geen duidelijk plan of strategie aanwezig is, is de wil naar onafhankelijkheid vanuit de bevolking, die trouwens altijd de motor achter dit politieke proces is geweest, om de Republiek te realiseren niet van de baan. Integendeel, na het autoritaire optreden van de Spaanse overheden is de wil voor onafhankelijkheid alleen maar gegroeid. Als goede zeevaartlieden en ervaren in de bergen, zullen de Catalanen ook hier met geduld en gezond verstand hun politieke weg vinden daar waar het pad heeft opgehouden te bestaan.

14.2 Regeringsplannen

In zijn conferentie „Ons moment” op 5 September 2018 noemde president Quim Torra daarom alleen zijn doel: het realiseren van de Catalaanse Republiek. Hij zegt geen stap achteruit te doen, terug naar de Catalaanse autonomie. Bovendien heeft hij te kennen gegeven dat hij alleen een volledige vrijspraak voor de politieke gevangenen en de politici in ballingschap zal accepteren. Wat hij precies zal doen indien zij zullen worden veroordeeld voor oproer of rebellie, heeft Torra niet gezegd. Maar de rechtszaak zal wat hem betreft een keerpunt betekenen.

14.3 Belangrijke momenten

De verjaardagen van 1 Oktober, de dag van het referendum, 17 Oktober, de dag dat de burgerleiders gevangen werden gezet, en 27 Oktober, de dag dat de Republiek van Catalonië door het Parlement werd uitgeroepen en de autonomie door Spanje werd opgeheven, zijn dagen die worden herdacht als momenten van grote onwaardigheid. Dit zijn dagen waar we aan de harde realiteit worden herinnerd en wie daar de blaam van treft. Dit is vooral van groot belang voor de politieke onafhankelijkheidspartijen, die altijd over elkaar heen rollen en het maar moeilijk eens kunnen worden over een gezamenlijke strategie.

Maar de belangrijkste politieke gebeurtenis deze komende maanden zal hoogst waarschijnlijk het gerechtelijk proces tegen de politici en de burgerleiders zijn. Ieder andere veroordeling dan volledige vrijspraak zal grote politieke onrust veroorzaken, zowel vanuit de straat als vanuit de Catalaanse overheidsinstellingen. Veel Catalanen vinden dat men al een gezamenlijke actie van burgerlijke ongehoorzaamheid, vergelijkbaar met het referendum, moet houden zelfs voordat het gerechtelijk proces zal beginnen. Het is voor de gehele wereld duidelijk dat de Catalaanse leiders onterecht voor meer dan een jaar in voorarrest worden vastgehouden wegens de verdenking van oproer met militair geweld. Alleen dit feit toont al aan dat er van justitie, rechtvaardigheid, in Spanje geen sprake is. Het is daarom bijvoorbeeld al aangetoond dat het gerechtelijk proces een farce is en dat van een eerlijke rechtspraak geen sprake geen sprake zal zijn.

Daarnaast zullen komend voorjaar gemeenteraadsverkiezingen in geheel Spanje worden gehouden. Dat zal het moment zijn waarop de kracht van de onafhankelijkheidsbeweging nogmaals democratisch kan worden gemeten. Alhoewel bij deze verkiezingen ook andere, lokale, argumenten doorgaans een grote rol spelen.

14.4 Geweld op straat

Het geweld op straat door ultra rechtse groepering wordt door politie en justitie opvallend vaak oogluikend toegelaten. Soms nemen leden van de Policia Nacional, ongeuniformeerd, zelf deel aan gewelddadige acties. Vooral de C's partij moedigt dit geweld aan. Dit geweld zou kunnen escaleren en door unionisten als excuus gebruikt kunnen worden om hard, militair, in te grijpen.

14.5 Internationaal

De Catalaanse leiders die berecht worden kunnen pas bij het Europees Gerechtshof voor de Mensenrechten in Straatsburg in beroep of cassatie tegen de gerechtelijke uitspraken gaan wanneer ze in Spanje zijn uitgeprocedeerd. Dat wil zeggen dat er eerst beroep moet worden aangetekend bij de hogere rechtbanken, in dit geval bij de Raad van Beroep van hetzelfde Hooggerechtshof dat hen veroordeeld heeft, en vervolgens bij het Constitutioneel Hof. Dit soort processen kunnen echter jarenlang duren ¹.

De aanklachten van de gevangen politici en burgerleiders dat onderzoeksrechter Llarena partijdig zou zijn, werden door het Hooggerechtshof niet geaccepteerd. Vreemd genoeg accepteerde het Constitutioneel Gerechtshof al deze aanklachten wél. Het betreft aanvragen voor onmiddellijke vrijlating uit voorarrest. Deze zaken hadden direct in behandeling genomen moeten worden, gezien de urgentie van de zaak. Na een maand lag de aanvraag nog steeds onbehandeld ergens in een la. De verdenking is daarom dat dit Hof de aanvragen met opzet, illegaal, vertraagt om te voorkomen dat zij door het Europese Gerechtshof van de Mensenrechten kunnen worden behandeld. Dit soort juridisch filibusterisme is een bekend verschijnsel van het Constitutioneel Hof wanneer het haar en de Spaanse politiek uit komt.

Maar niet alle internationale rechtszaken kunnen worden vertraagd of tegengehouden door de Spaanse justitie. De Catalaanse politici die in Brussel verblijven hebben tegen Llarena een burgerrechtszaak bij de Belgische rechtbank aangespannen wegens zijn partijdigheid. Ook de rechtszaak wegens de schendingen van de politieke rechten van president Puigdemont bij de VN in Genève voor de Commissie voor de rechten van de mens gaan buiten de Spaanse justitie om gewoon door. De uitspraken van deze rechtbanken kunnen grote schade brengen aan de geloofwaardigheid van de Spaanse justitie en zouden zelfs een cruciale wending kunnen geven.

14.6 De Spaans nationaal politieke situatie

Een andere factor van groot belang is de Spaans nationale politiek. De minderheidsregering van de socialist Pedro Sánchez is zeer onstabiel. De steun van de Catalaanse partijen is van fundamenteel belang voor hem. Tenzij hij

¹Onlangs sprake het Europese Hof voor de Mensenrechten in Straatsburg uit dat de Baskische politicus Arnaldo Otegi onterecht was veroordeeld door een partijdige rechter van het Audiencia Nacional. Hij zou lid zijn geweest van de terroristische beweging ETA. Het Europese Hof zegt dat zijn fundamentele rechten door het Spaanse Hof zijn geschonden. De uitspraak kwam pas nadat Ortega zijn straf van zeseneenhalf jaar gevangenis had uitgezeten en nog steeds voor tien jaar geen overheidsfunctie mag uitvoeren.

de steun zal krijgen van de rechtse partijen PP (de grootste oppositiepartij) en Ciutadans (C's), heeft dit vervroegde verkiezingen in Spanje tot gevolg. Of Sánchez kiest er voor om de begroting, en daarmee het regeringsbeleid, van de regering van zijn voorganger Rajoy (van de PP) te verlengen. Deze twee genoemde partijen roepen steeds meer om opnieuw 'artikel 155' in te voeren. Dit keer willen ze de Catalaanse autonomie voor langere tijd, of zelfs definitief, opheffen en met veel zwaardere maatregelen, waarbij nu ook de Catalaanse publieke omroep en de scholen zullen worden geïntervenieerd. Dergelijke sancties zullen natuurlijk onherroepelijk een keerpunt in de Catalaanse politiek betekenen. De aanvallen van de leider van C's, Albert Rivera, tegen de Catalaanse publieke omroep dat deze pro-onafhankelijkheid is en zou intoctrineren zijn duidelijk gepland. Tussen deze twee krachten moet Sánchez zijn regering de komende twee jaren door laveren.

14.7 Catalaanse politieke situatie

Natuurlijk kan het ook gebeuren dat de Catalaanse politieke partijen niet tot een gezamenlijke strategie kunnen overeenkomen of zelfs onderling grote onenigheid krijgen. De ervaring heeft helaas geleerd dat dit een reële mogelijkheid is. Onder andere dankzij een sterk verouderde kieswet, maar ook door de politieke cultuur, speelt partijpolitiek een zeer grote rol, zowel in Spanje als in Catalonië². Het streven naar de Catalaanse onafhankelijkheid is echter een zeer sterke grassroot beweging:

het is de bevolking die sinds het begin van het onafhankelijkheidsproces in 2010, en zelfs al daarvoor, de kar trekt. De aanhoudende protesten tegen

Figuur 14.1: *

Overal in Catalonië hangen gele linten uit protest tegen de politieke gevangenen.

²Tijdens het schrijven van dit artikel ontwikkelde zich een Parlementaire crisis. De Catalaanse onafhankelijkheidspartijen waren het er niet over eens of en hoe zij de orders van onderzoeksrechter Llarena moesten opvolgen. Deze stelde voor dat de parlementsleden die gevangen zitten of in ballingschap verblijven, tijdelijk vervangen moeten worden. Deze instructie is niet voorzien in de Spaanse wetgeving en is daarom illegaal. Het niet opvolgen er van kan echter leiden tot gerechtelijke vervolging van de kamervoorzitter en andere politici. Door deze manoeuvre van Llarena hebben de betrokken politici geen stemrecht in het Parlement meer en is er een minderheid van de Catalaanse onafhankelijkheidsbeweging ontstaan.

de gevangen leiders en de politieke situatie zorgen er voor dat het politieke proces daarom niet gauw zal instorten. Alhoewel de teleurstelling van de Catalanen in hun politieke leiders soms bijzonder groot is. Men moet echter in acht nemen dat het Spanje was die het onafhankelijkheidsproces in Catalonië heeft geïnitieerd. Het nieuwe Statuut dat in een referendum door de Catalanen was geaccepteerd, werd op een ondemocratische manier via een gerechtelijke procedure bij het Constitutioneel Hof omver geworpen. Zij heeft er ook altijd voor gezorgd dat door haar enorm domme en kortzichtige partijpolitiek, blind van afgunst en extreem Spaans nationalisme, de aanhang voor Catalaanse onafhankelijkheid niet inzakte, maar zelfs groeide. We hebben daarom al het vertrouwen dat het autoritaire Spanje, met haar nog steeds fascistische trekjes uit het dictatoriale Franco tijdperk, zal helpen om de Catalaanse Republiek te realiseren.

14.8 Catalaans politiek initiatief

Daarnaast is het niet ondenkbaar dat de Catalaanse politiek weer zelf het initiatief in handen zal nemen. Aamer Anwar, de Britse advocaat van Clara Ponsatí, de Catalaanse ex-minister van onderwijs welke in ballingschap in Schotland verblijft, is duidelijk van mening dat de Catalaanse regering een politieke actie moet ondernemen met verstrekkende gevolgen. Zelfs indien dit opnieuw tot de opschorting van de Catalaanse autonomie zou leiden of erger. Het Spaans justitiële systeem is sterk gepolitiseerd en de gevangenen kunnen volgens hem geen eerlijk proces verwachten. De mensenrechtenadvocaat Ben Emmerson en de Duitse hoogleraar en activist Thomas Schultze delen deze mening. Dat vind president Torra ook, anders zou hij een veroordeling accepteren wat hij, zoals gezegd, niet zal doen. Anwar vind daarom dat, nu de gevangenen op Catalaanse bodem zijn en de Generalitat de zeggenschap over deze gevangenen heeft, president Torra de opdracht moet geven om de politici vrij te laten. Hen gevangen laten zitten noemt hij zelfs een misdaad, niet alleen tegen de gevangenen maar ook tegen de Catalanen wiens politieke rechten worden geschonden.

Hoofdstuk 15

referenties

Naast de bekende Spaanse nationale media, welke onafhankelijk van hun politieke kleur doorgaans anti-catalaans zijn en daarom vaak informatie verdraaien, vermeld ik hier enkele betrouwbare en objectieve bronnen over het Catalaanse onafhankelijkheidsstreven.

- Vilaweb was de eerste Internetkrant in Spanje en een van de eerste in Europa. Haar directeur, Vicent Partal, is gespecialiseerd in internationale politiek. <https://english.vilaweb.cat/>
- ARA is een relatief jonge Catalaanse krant opgericht aan het begin en als gevolg van de onafhankelijkheidsbeweging. De krant werd in 2017 uitgeroepen tot ‘Europese krant van het jaar’.
- El Punt d’Avui is een traditionele Catalaanse krant.
- El Nacional is een Internetkrant met veel actueel nieuws naar het Spaans en het Engels vertaald.
- Het Emma collectief wordt gevormd door een groep vrijwilligers die het nieuws wereldwijd over Catalonië en het onafhankelijkheidsproces verzameld.
- Het Wilson collectief bestaat uit een groep vooraanstaande Catalaanse academici, voornamelijk economen en politicologen, die het Catalaanse onafhankelijkheidsproces analyseren en de verdraaiingen door de Spaanse pers en politieke partijen proberen te weerleggen.
- Het Praag collectief bestaat uit een groep juristen uit de academische wereld die overtuigd is dat Catalonië het recht op zelfbeschikking heeft en zich zorgen maakt over de teloorgang van de democratie in Spanje.

Overige literatuur over het Catalaanse onafhankelijkheidsstreven is bijvoorbeeld:

- Carles Puigdemont, ‘De Catalaanse crisis, een kans voor Europa’.
- Quim Forn, ‘Escrips de presó’ (‘Geschriften vanuit de gevangenis’, in het Catalaans).
- Jordi Borràs ‘Days that will last for years’ (‘Dagen die voor jaren duren’, foto en textboek in het Engels).
- Laia Vicens, Xavi Tedó, ‘Operació urnes’ (Operatie stembus, in het Catalaans).
- Vicent Partal ‘Nou homenatge a Catalunya’ (‘Nieuw eerbetoon aan Catalonië’, in het Catalaans).

Nabij de gevangenis Lledoners. Een zwakke regenboog van hoop verschijnt aan de grijze avondlucht.